

OSPEĐNJA
MUNIZNICA
CELJE

RUDAR

1953 45 1998

PREMOGOVNIK
VELENJE

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 1, JANUAR 1998, LETO XXXII

Izdajatelj

Rudnik lignita Velenje

Ureja uredniški odbor

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič
Novinarka in lektorica
Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 853-312 int. 18-15, fax (063) 854-986

Rudar je vpisan v register časopisov in se po mnenju Ministrstva za informiranje z dne, 14.2.1992, št. 23/67-92 šteje za izdelek iz tarifne številke 3, tč. 13 Tarife prometnega davka, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po 5-odstotni stopnji.

Glasiło Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide 27. februarja. Prispevke zanjo lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 18. februarja 1998.

Naslovnica

Kolaž fotografij s kulturnih prireditvev v podjetju.

foto:

arhiv

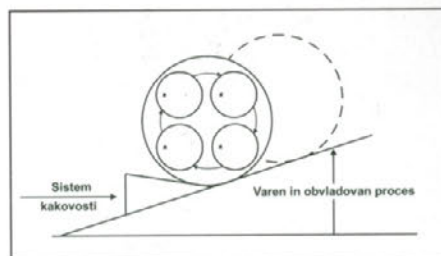
strani 4-7

Tehnični direktor mag. Marjan Kolenc pripoveduje o proizvodnih kazalcih leta 1997 in napoveduje letošnjo proizvodnjo, pove pa tudi, da bomo v jami v prvih mesecih leta med drugim odstranjevali zadnje sekcije podporja Dowty, ki je bilo v njej dvajset let.

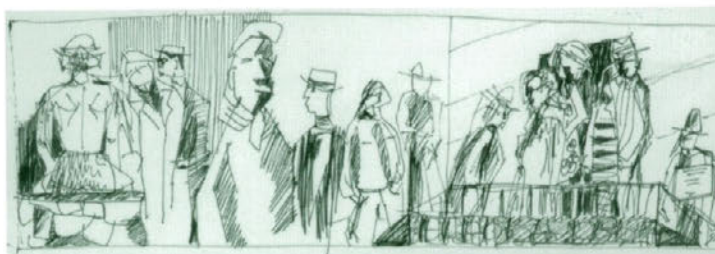
strani 8-9

Kako smo poslovali lani in pod kakšnimi pogoji bomo letos, bomo izvedeli sredi februarja, ko bo pripravljena tudi novinarska konferenca. Celo leto, najbolj intenzivno pa prvo polletje, pa bo teklo v znamenju kakovosti. Do 3. julija naj bi pridobili certifikat kakovosti ISO 9001.

strani 13-16

8. februar je slovenski kulturni praznik. Nanj v tokratni številki opominjajo naslovnica, uvodnik predsednika odbora za kulturo Stojana Špegla in literarna priloga z likovnimi, proznimi in pesniškimi deli naših sodelavcev.

strani 20-29

Le zdrav in zadovoljen človek je lahko kos naporom, ki ga čakajo doma in na delu. Zato so vse zadnje strani namenjene prav temu: skrbi za zdravje, telesno gibčnost in dobro počutje duha.

Kar napolnjuje srce, vre iz ust

(Ta stari rek se je kar sam ponujal, ko sem razmišljal, kaj naj napišem v uvodniku Rudarja ob slovenskem kulturnem prazniku.)

In kaj napolnjuje naša srca? Je mar to odnos do bližnjih, do sodelavcev, prostora, predmetov, do resnice...?

Danes sanjamo o lepšem življenju (v tem času ni nič pomembnejšega, kot vzbujati navdušenje), sanjati pa je potrebno tudi ideje, ki jih bodo oblikovale naše misli. Ljudi se ne spominjamo le po njihovi osnovni dejavnosti (še posebej voditeljev), ampak po tem, kaj so predstavljali, predvsem pa po tem, za kaj so se zavzemali.

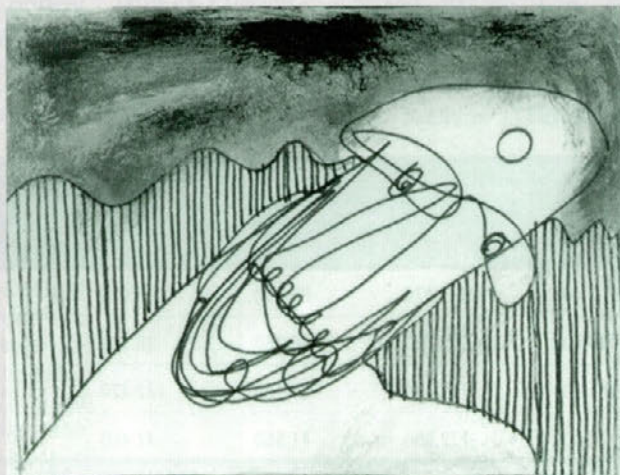
Z vedno večjimi koraki gremo naprej. Kot ne moremo mimo novih tehnoloških in organizacijskih vrednot, mimo dotika globalne misli in vpliva medijev, se tudi ne moremo izogniti poslovni kulturi in kulturi nasploh. Še nekaj let nazaj je bilo kar malo čudno, da se rudarji ukvarjajo tudi z drugimi dejavnostmi, ki niso povezane z delom, danes pa jim z veseljem zaploskamo na posameznih prireditvah.

Precej naporov je potrebno vložiti, da izkopljemo tono premoga, ki zelo hitro zgori v pečeh. Te od nas zahtevajo nove in nove tone. Zato moramo te aktivnosti podpreti z določenim smislom, ki bo puščal sledi tudi za bodočnost.

Kakor se mi spominjamo starih rudarskih šeg, prebiramo stare zapise in pesmi, tako se bodo nas spominjali po pisani besedi, sliki, fotografiji, filmu... Če bodo vsebovali vsi ti dokumenti tudi duh časa v svoji globji obliki, lahko z gotovostjo rečemo, da bomo zapustili dediščino, ki bo govorila o tem, da nismo skrbeli le za dobro življenje rudarjev, ampak tudi za plemenitost poklica, ki ga opravljamo.

Na koncu bi vsem sodelavcem zaželel, da bi nosili v sebi dobro glasbo, lepe besede, skladne barve in spoštovanje do soljudi, še posebej zato, ker nam bodo hvaležni naši nasledniki - predvsem pa naši otroci.

Stojan Špegel, predsednik odbora za kulturo

Leto 1997 se je izteklo dobro,
kako v 1998?

Ne več tone, ampak kakovost

Navadno je tako. Bolj ko se leto bliža koncu, več stvari, ki jih je nujno treba še opraviti, se kopiči, čas se izteka, nervoza narašča. Pa vendar se potem vse izteče dobro. Ko se koledarji zamenjajo, je čas, da pogledamo nazaj trezno in z razdalje. Lanski december je bil v proizvodnji premoga napet, v januarju pa lahko december in celo leto 1997 že primerno ocenimo. To je storil tehnični direktor podjetja mag. Marjan Kolenc.

Magister Marjan Kolenc

Rudar: "S kakšnimi številkami v proizvodnji smo sklenili leto 1997 in kako jih komentirate?"

Kolenc: "Načrti za količino proizvodnje premoga v letu 1997 in njeno doseganje niso bili problematični. V prvi polovici leta smo celo izključevali delovne dni, saj je proizvodnja tekla brez težav in skladno z načrtom. Ob polletju pa je bil sprejet dogovor, da v TEŠ oddamo več premoga in tako smo sklenili, da povečamo proizvodni načrt za lani od 3.920.000 ton na 4.050.000 ton, brez da bi ob tem spremenili dolžino odkopne fronte. Tako smo v drugo polovico leta stopili z bolj napetim načrtom proizvodnje. To se je proti koncu leta še stopnjevalo. Najbolj negativen je lanski november, saj smo ostali skorajda brez odkopne fronte, obratoval je le odkop v Škalah, kjer je premog zelo slab.

V novembru smo opravili veliko demontaž in montaž nove opreme in pri tem dosegli rezultate, ki jih bo težko ponoviti. Dela so potekala odlično, čeprav je šlo za velik obseg, saj smo na primer v enem dnevu predstavili tudi 30 sekcij! Kljub temu, da so vsa ta dela potekala dobro, pa je bilo nekaj težav z zagonom novih odkopov v Pesju in Prelogah, konec leta pa se je približeval. Tako je bilo v začetku decembra na eni strani premalo premoga, na drugi strani pa

je imel tisti, ki je bil odkopan v Škalah, preslabo kurilno vrednost - v novembru komaj 8.717 kJ/kg, kar je bilo skoraj 15% pod načrtovano vrednostjo. Ker naš premog oddajamo po tonah, obračunavamo pa po giga joulih, je bil primanjkljaj v zadnjem mesecu leta kar velik.

Tako smo sklenili, da moramo do konca leta oddati še 90.000 ton premoga, kar je v celem letu pomenilo 4.140.000 ton premoga. Pri tem je bila dosežena kurilna vrednost premoga 9.542 kJ/kg."

Rudar: "V kolikšni meri sploh lahko vplivamo na kakovost premoga?"

Kolenc: "Prihajamo v območja odkopavanja, kjer je premog slabše kakovosti. Ker odkopavamo na kratki odkopni fronti, bo treba načrtovanju kakovosti posvetiti več pozornosti. Sedaj pridobimo četrtno letne proizvodnje na enem odkopu, zato bo posebej v prihodnjih letih pomembno, v kakšnih pogojih dela odkop in kakšne kakovosti je ta premog in že pri načrtovanju proizvodnje v prihodnje temu posvetiti več pozornosti.

Kakšne kakovosti, kurilne vrednosti bo premog na določenem območju, kjer nastavljamo odkop, lahko natančno predvidimo z jemanjem vzorcev. Za kontinuirano merjenje pa bi potrebovali poseben merilnik. S tem se ukvarjamo že nekaj let in izde-

PROIZVODNJA JANUAR-DECEMBER 1997

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK	- PRIMANJ.	ODSTOTEK		POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo	na osn. nač.	na mes. nač.	na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	1.581.900	1.607.400	1.495.470	-86.430	-111.930	94,54	93,04	6.154
PESJE	1.637.530	1.728.600	1.757.760	120.230	29.160	107,34	101,69	7.234
ŠKALE	616.070	581.400	713.820	97.750	132.420	115,87	122,78	2.938
PRIPRAVE	214.500	220.400	172.950	-41.550	-47.450	80,63	78,47	712
RLV	4.050.000	4.137.800	4.140.000	90.000	2.200	102,22	100,05	17.037

PARAMETRI PROIZVODNJE ZA DECEMBER IN OBDOBJE I-XII 1997 IN 1996

PARAMETER	DECEMBER	DECEMBER	%	I-XII	I-XII	%
	1996	1997	DEC. 97/96	1996	1997	97/96
PROIZVODNJA (t)	228.500	436.400	190,98	3.950.000	4.140.000	104,81
DELOVNI DNEVI	17	21	123,53	239	243	101,67
DOLŽINA ODK. FRONTE (m)	245,7	363,1	147,78	402,0	346,9	86,29
STALEŽ RLV	3.985	3.890	97,62	4.024	3.950	98,16
ODK. UČINEK (t/dnino)	67,79	86,54	127,66	66,76	79,15	118,56
JAMSKI UČINEK (t/dnino)	7,3	12,53	171,64	8,63	9,15	106,03
UČINEK RLV (t/dnino)	4,21	7,01	166,51	5,10	5,29	103,73
STORILNOST DELA (t/zap/dan)	3,68	5,86	159,24	4,47	4,72	105,59
PRODUKTIVNOST ODK. FRONTE (t/m/dan)	36,31	55,67	153,32	38,65	47,06	121,76
KURILNA VREDNOST (GJ/t)	9,223	8,876	96,24	9,716	9,542	99,63

lan imamo projekt za to. Pogovarjali smo se že z več proizvajalci te opreme, a ustreznega merilnika še nismo našli. Naš premog je namreč premlad in je razlika med sevanjem gama, po katerem se meri kakovost premoga, med jalovino in lignitom premajhna.

Vsekakor pa je odkop treba skrbno načrtovati, saj ga kasneje, ko že obratuje, ni mogoče enostavno ustaviti in premakniti. Navaditi se bomo morali, da bomo načrtovali kakovost premoga in ne več tone, saj prodajamo kakovost."

Rudar: "Kako varno pa smo lani odkopavali premog?"

Kolenc: "Trendi varnosti pri delu so bili v letu 1997 v primerjavi s prejšnjimi leti pozitivni. Zabeležili smo rekordno malo ognjev oziroma oksidacijskih procesov, saj o pravih ognjih ne govorimo več. Število nezdod je bilo okoli 320, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti prav tako dober podatek. Najboljši je seveda, če nezdod ni. Zgodila se ni nobena težka nezdoda, prav tako se tudi ni zgodil noben težji nevaren pojav (stebni udar, izbruh plina), ki smo jih sicer zabeležili pred leti.

Stopnjujejo pa se druge težave: več prahu na odkopih, koncentracije plinov se povečujejo. Teh nalog se bomo mogli letos in v prihodnje resno lotiti. Vse to kaže, da se bomo morali v celoti orientirati na druga področja: kadar proizvodnja teče normalno, se vsi premalo zavedamo, da je za to, da tako je, treba narediti veliko stvari tudi zunaj jame. Vsi sicer živimo od premo-

ga, vendar nas je vedno več, ki ne delamo neposredno pri tem procesu, skrbimo pa zato, da ta proces neovirano in čim boljše poteka."

Rudar: "Začelo se je leto 1998. Kakšni so načrti za letos in kako jih bomo skušali doseči?"

Kolenc: "Težav, seveda, ne načrtujemo in tudi upamo, da jih ne bo. Načrtovana je proizvodnja 4 milijone ton, za TEŠ pa nekoliko nižja kot lani. Odkopna fronta naj bi bila letos komaj nekaj čez 300 metrov in bodo v povprečju obratovali malo več kot 3 odkopi. Glavnino proizvodnje naj bi dala odkop v Pesju in na jugu v jami Preloge.

Tudi v jami Škale bo proizvodnja potekala normalno. Govorimo sicer o zapiranju te jame, vendar se vsaj še pet, šest let to še ne bo izrazilo poznalo, trudimo pa se sedaj iz te jame pridobiti čim več premoga, saj ga potem nikoli več ne bomo."

Diana Janežič

Nov rekord - tokrat pripravski!

20. januarja je bil na pripravskem delovišču postavljen rekord v narejeni dolžini proge. Po besedah tehničnega direktorja mag. Marjana Kolenca je bil rekord skrbno načrtovan in je zato ne le v metrih, ampak tudi vsebinsko zelo pomemben za podjetje.

"Že nekaj let opažamo, da napredek na pripravskih deloviščih s spremembo tehnologije pada. Dobivamo sicer kvalitetnejše izdelane proge, vendar je napredek čedalje manjši in s pripravskimi deli težko sledimo dobrim rezultatom na drugih področjih dela. Zato smo pripravili rekord, da preverimo sposobnost priprav.

V številkah izgleda ta rekord takole! Narejenih je bilo 99 metrov jamskih prog. Pri napredovanju je delalo 13 pripravskih števil, od tega 10 v premogu, 3 pa na pretesarbah v panelih. Povprečno to pomeni, da je vsaka številka naredila 7,6 metra, kar je dober rezultat oziroma kaže na to, da je tudi na pripravah mogoče narediti več, kot kažejo vsakdanji rezultati.

Ta napredek, 99 metrov, je v zadnjih letih daleč najboljši, saj od leta 1990 nismo imeli nikoli večjega napredka kot okoli 80 metrov izdelanih jamskih prog v enem dnevu. Za premogovnik je to pomemben proizvodni rezultat in vsem, ki so pri njem sodelovali, čestitam!

Poudariti moram še to, da je pri pripravi tega rekorda sodelovalo več služb - predvsem Transport, Jamska mehanizacija in druge -, saj je bilo treba dostaviti več kot 230 vozni enot materiala, potrebnega za ta napredek," je še dejal mag. Marjan Kolenc.

Dvajset let uporabe
hidravličnega podporja Dowty

41 milijonov ton premoga

V začetku sedemdesetih let je v velenjskem premogovniku stekel intenziven razvoj opreme za mehanizirano delo na širokih čelih. Preizkušenih je bilo več vrst hidravličnih podporij. Sprva so strokovnjaki preizkušali predvsem hidravlična podporja nosilnega tipa, ki se niso najbolje obnesla, nato pa so začeli razvijati hidravlična podporja nosilno ščitnega tipa. Ta so bila prirejena pridobivanju premoga po velenjski odkopni metodi. Velik napredek v tem razvoju pomeni hidravlično nosilno ščitno podporje z dvema transporterjema, možnostjo obvladovanja zruškov v podkopnem delu ter z izpopolnjenim načinom krmiljenja. To podporje je izdelala angleška firma Dowty in je bilo v našem premogovniku v uporabi 20 let; od leta 1978 do 1998.

Sodelovanje med firmo Dowty in našim premogovnikom se je začelo leta 1977. Prvo podporje, ki je bilo plod tega sodelovanja, je bilo nosilno ščitno podporje Dowty 4L - 3250 kN za mehanizirano pridobivanje lignita do višine 3,2 metra. Obratovalo je v sklopu s pridobivalnim strojem EW-170-L oziroma EW-340-2L in z dvoverižnim transporterjem TOT-732 na odkopih, kjer se je odkopavalo brez pridobivanja premoga iz stropa. Leta 1982 so strokovnjaki našega podjetja in Dowty posodobili konstrukcijo podporja in izdelali izboljšano varianto sekcije z novim imenom Dowty 4L - 3250 kN Kompakt. Do leta 1990, ko je bila s tem tipom podporja

obratovanja so ga še izpopolnjevali, tako da je bila zadnja plošča na etaži k-80 A v jami Preloge novembra lani odkopana s podporjem Dowty 4L - 4000 kN tip G. Od leta 1979 do 1997 je bilo s 684 sekcijami tega podporja vseh tipov odkopanih 69 plošč in pridobljenega okoli 37 milijonov ton premoga.

Nosilno ščitno podporje Dowty v različicah za horizontalno in vertikalno koncentracijo je pomembno prispevalo k izkopu premoga in razvoju tehnoloških postopkov v velenjskem premogovniku. Z njim je bilo v **20 letih uporabe na 101 odkopu odkopanih okoli 41,4 milijone ton** premoga. Njegova konstrukcija se v teh letih ni spremenila, nenehno pa smo izboljševali njegove hidravlične in jeklene dele. S sodelovanjem britanske firme Dowty, ki se je medtem reorganizirala in preimenovala, so bili tudi strokovnjaki našega podjetja v stiku s svetovnimi rudarskimi in strojegradnimi trendi, kar je bilo podlaga za razvoj novejših odkopne opreme.

Mag. Marjan Kolenc, tehnični direktor premogovnika, je takole povedal, kakšne izkušnje ima s podporjem Dowty, zakaj smo ga prenehali uporabljati in kakšno podporje imamo v jami sedaj!

“Podporje Dowty smo začeli uvajati v jamo okoli leta 1977, ko je že bilo opravljenih nekaj poskusov z ruskima podporjema OKP in KTU ter z nemškimi podporji Salzgitter, Becorit in Hemscheidt. V tem času smo iskali podporje za horizontalno koncentracijo in angleški strokovnjaki so ponudili podporje, ki je že v osnovni obliki imelo drugačno konstrukcijo: bilo je nosilno ščitnega tipa, torej je bil ščit poudarjen, nosilni del podporja pa je bil manjši.

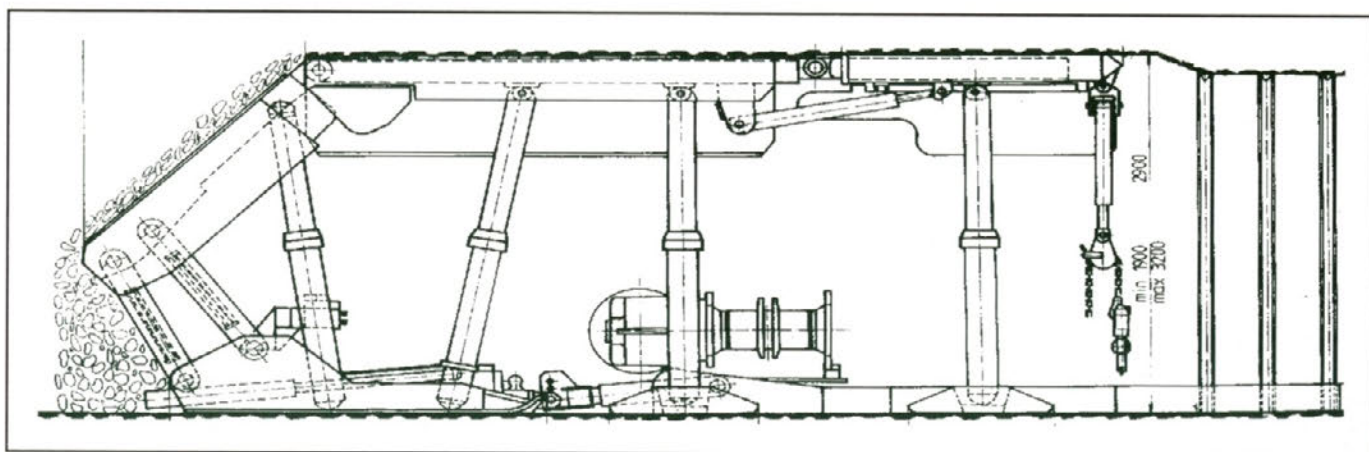
Osnovni hibi tega podporja, ki sta se pokazali že takrat, sta bili premajhna osnova in s tem njen prevelik pritisk na tla ter nerešeno obvladovanje zruškov. Ti hibi sta se vlekli vsa leta uporabe podporja in kažeta, da podporje ni bilo konstruirano posebej za razmere v velenjski jami.

Na čelu, opremljenem z Dowty podporjem (leto 1981)

zadnja odkopana plošča, sta obe izvedenki obratovali kar na 32 ploščah in odkopali več kot 4,5 milijona ton premoga.

Ker velenjska odkopna metoda temelji predvsem na pridobivanju premoga iz stropa, so oboji strokovnjaki kasneje razvili nosilno ščitno podporje, ki je omogočalo tudi odkopavanje premoga s povečano odkopno višino. Tako je leta 1979 prispelo v Velenje devet prototipnih sekcij z oznako Dowty 2L - 300 ton, naslednje leto pa so strokovnjaki razvili podporje, ki ga še danes poznamo pod oznako Dowty 4L - 4000 kN. To podporje je že imelo štiri stojke in dva transporterja. V letih

Križiščna sekcija za odkop horizontalne koncentracije Dowty KSH 7S-700 kN

Izpopolnitve osnovnega podporja so privedle do mnogih močnejših različic, prilagajali pa smo jim tudi delo na odkopu. Obvladovanje delovnega procesa s tem podporjem je bilo lažje in zato je razvoj drugih tipov podporja za nekaj časa zamrl. Sredi 80. let je prišlo do razvoja ščitnega podporja Hemscheidt, vendar so bili rezultati z Dowtyjem tako dobri, da so zasenčili vse druge. Dnevne proizvodnje na odkopih Dowty so rasle iz leta v leto in v letih, ko smo v Velenju pridobili največ premoga, je glavnina proizvodnje prišla s teh odkopov. Med leti 1982-84 je bilo na leto kupljenih tudi po 200 sekcij tega podporja, kar je zadoščalo za tri odkope. Kazalo je, da bo to glavno podporje in nosilec razvoja premo-govnika.

Kljub vsem tem dobrim rezultatom pa je bila večna težava hiba, ki sem jo že omenil. Prevelik pritisk osnove na tla se je slabo izkazal posebej v slabših razmerah. Stroški remontov in vzdrževanja so bili veliki, ker je bilo tudi podporja veliko. Poleg tega je bila kapaciteta podporja omejena, nikoli nismo ustrezno rešili podgrajevanja križišč z njim, to podporje pa je tudi preprečevalo sodobnejši način pridobivanja premoga.

Vzporedno s tem je zato začelo nastajati novo, ščitno podporje, ki smo ga razvili pri nas - v ESO in ima oznako ESO LL - in je dejansko nastajalo na podlagi zahtev in razmer naše jame, našega znanja in izkušenj. To podporje ima manjši pritisk osnove na tla, preprečuje zruške, ima en transporter, omogoča pridobivanje stro-pnega premoga brez razstreljevanja, z

njim je možno podpirati križišča, skorajda brez remonta pa lahko z njim odkopljemo tudi do štiri odkope. Ko je to podporje pokazalo prve dobre rezultate, se je razvoj Dowty podporja ustavil. Postopno smo ga od leta 1990 začeli zamenjevati, kar pa je šlo počasi, saj ga je bilo v naši jami zelo veliko: skoraj 700 sekcij ali 8 odkopov!

V jami imamo sedaj tri tehnološko enake, med sabo kompatibilne tipe podporja različnih proizvajalcev. Njihova uporaba povzroča sedaj drugačne probleme: zaradi velike proizvodnje in večje zmogljivosti odvoza premoga so se povečale koncentracije plinov, zato smo povečali zračenje, to pa povzroča večje prašenje.

Naslednja generacija podporja bo predvsem usmerjena v večjo višino, saj prehajamo v odkopavanje severozahodnega predela jame Preloge, kjer bo možno le horizontalno odkopavanje. Za pridobitev ustrezne količine premoga pa je, seveda, treba razviti večje podporje.

Naj sklenem! Reči moram, da je k vsemu temu razvoju različnih tipov podporij veliko prispevalo podporje Dowty, prispevalo je tudi velike količine premoga v časih najbolj intenzivnega odkopavanja premoga."

Diana Janežič

POVPREČNI ODKOPNI PARAMETRI ZA VSE ODKOPE S PODPORJI DOWTY 4L-4000 kN in DOWTY 4 L-3250kN

TIP PODPORJA	NAPREDEK m/dan	ODKOPANA VIŠINA m	PROIZVODNJA ton/dan	PRODUKTIVNOST t/m/dan	ODKOPNE IZGUBE %	ODKOPANO IZ ENE PLOŠČE - ton
DY 4000	1,42	12,88	1.847,44	22,3	+0,16	530.037
DY 3250	1,95	3,69	766,47	9.06	-63,10	139.581

Intenzivno delo pri uvajanju sistema kakovosti

Certifikat sistema kakovosti do polletja

Uvajanje tega sistema se je v podjetju začelo leta 1995, ko je bil za nosilca projekta imenovan mag. Slavko Plazar, svetovalec tehničnega direktorja za kakovost. Postavil je temelje uvajanju tega sistema v našem podjetju, nato pa se je krog njegovih sodelavcev v tem projektu čedalje bolj širil. Danes lahko rečemo, da neposredno pri uvajanju sistema kakovosti sodeluje že okoli 100 sodelavcev, posredno (pri zbiranju in obdelovanju podatkov, izvajanju nalog) pa še veliko več.

Eno izmed področij, o katerem so razpravljali udeleženci na strateški konferenci konec novembra v Fiesi, je bilo tudi uvajanje sistema kakovosti v delovni proces. Pred timom, ki vodi postopke uvajanja sistema kakovosti (poleg mag. Slavka Plazarja še Bojan Stropnik, Simon Klinc, Jože Kamenik in Franci Rošer) in njihovimi neposrednimi sodelavci, so letos še posebej pomembne naloge, saj naj bi v prvi polovici leta podjetje pridobilo certifikat kakovosti ISO 9001.

Ker postaja projekt del vsakodnevnih aktivnosti v podjetju, smo za odgovore na vprašanja, ki se navezujejo na sistem kakovosti zaprosili mag. Slavka Plazarja.

Rudar: "Kaj ste o področju kakovosti govorili na strateški konferenci?"

Mag. Plazar: "Na strateški konferenci smo pregledali potek projekta uvajanja sistema kakovosti in potrdili smernice nadaljnega dela do pridobitve certifikata. Hkrati smo ugotovili, da se s pridobitvijo certifikata delo na področju kakovosti ne končuje, ampak je to pomembna vmesna stopnja, pravzaprav začetek poti k obvladovanju procesov in stalnih izboljšav v podjetju.

Na strateški konferenci smo pregledali področja sistema kakovosti, ki izhajajo tudi iz strateškega plana podjetja, in sicer: področje akreditacije, področje optimizacije oziroma izboljšav, področje certificiranja ter področje nacionalne in mednarodne primerljivosti (celovita kakovost TQM).

Področje akreditacije zajema delavnico za popravilo elektro opreme, geomehanski laboratorij in servisiranje reševalne opreme. Pri tem smo do sedaj pridobili akreditacijo s strani Urada za standardizacijo in meroslovje oziroma pripravili poslovnik z zahtevami standarda EN45001.

Na področju optimizacije oziroma izboljšav smo prek različnih delovnih timov že zastavili aktivnosti, ki so usklajene s standardom ISO 9001, istočasno pa se že uvajajo določene izboljšave. Te aktivnosti so potekale intenzivno na področju obvladovanja dokumentacije (klasifikacija, označevanje, hranjenje in arhiviranje ter sledljivost dokumentacije s procesi), na področju merilne opreme (poenotenje pristopa do merilne opreme in merilnih postopkov ter priprava izhodišč za presoje oziroma certifikacijo) in področju interne standardizacije (pregled obstoječega stanja in priprava predloga izboljšav).

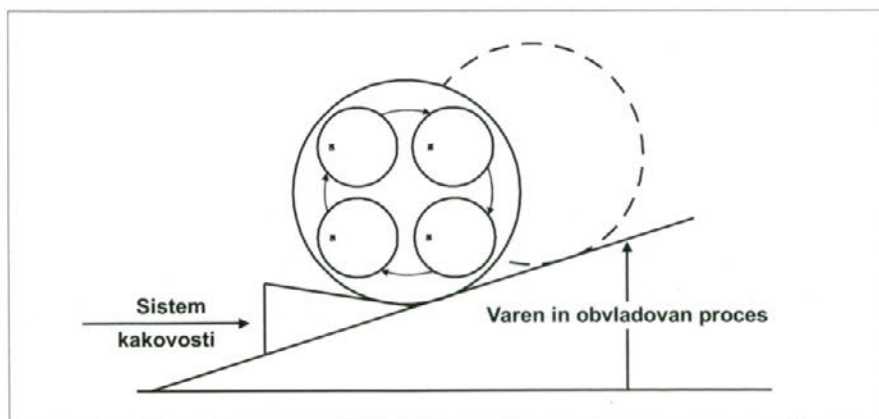
Ob vsem tem teče tudi iskanje ustrezne informacijske podpore sistemu kakovosti, torej kako informacijsko obvladovati vse postopke in čim lažje vstopati v interno mrežo s čim manj 'papirnate vojne'.

Ena od večjih nalog na področju optimizacije je tudi stalni nadzor nad izvajanjem aktivnosti v procesu podjetja, to je izvajanje notranje presoje. Za izvajanje notranje presoje se je usposobilo 25 sodelavcev, postavili smo postopek za izvajanje notranje presoje, odpravljanja ugotovljenih neskladnosti in postopek izboljšav.

Rdeča nit celotnega projekta je certificiranje po standardu ISO 9001, ki predstavlja integracijo vseh naštetih aktivnosti. Veliko dela je bilo opravljenega v skladu z letnim planom v letu 1997, ki je zajemal pripravo projekta, izdelavo dokumentacije in vzpostavitev oziroma verifikacijo vseh aktivnosti, kar je bilo opravljeno konec decembra lani s tako imenovano predpresojou zunanje institucije SIQ."

Rudar: "Kakšno je poročilo zunanje institucije, ki je opravila predpresojou?"

Mag. Plazar: "Predpresojou je nadaljevanje notranjih presoj, ki smo jih v podjetju opravili sami s pomočjo zunanjega svetovalca in se tako pripravili na predpresojou. To opravi v podjetju zunanja, neodvisna insti-

tucija, ki naredi primerjavo med aktivnostmi, ki tečejo, izdelanimi dokumenti in zahtevami standarda 9001. Predpresojo smo po moji oceni opravili zelo dobro, kajti področje oziroma branža, v katero spada naše podjetje, nima primerjave v Sloveniji. Tako je bila najtežja naloga, najti prevajalnik med standardom in obstoječo prakso. Poskusili smo življenje v podjetju čim bolj prevesti v poslovnik in paziti pri tem na usklajenost s standardom.

Isti problem so imeli tudi presojevalci, njihove izkušnje so predvsem vezane na industrijo, ki je primerljiva. Presenečeni so bili nad obvladovanjem delovnih procesov, integracijo posameznih aktivnosti in tudi usklajenostjo s standardom ISO 9001. Naloga zunanjih presojevalcev je bila poleg dajanja pozitivne ocene tudi ocena neskladnosti in priporočil. Ugotovljene neskladnosti se navezujejo le na dve področji, ki jih je potrebno urediti v času do certifikacijske presoje.

Priporočila niso mišljena kot neskladnosti, temveč dopolnitve določenih področij, ki bi v popolnosti zagotovile skladnost s standardom. V zaključku svojega poročila so presojevalci zapisali, da so ugotovili skladnost z zahtevami standarda ISO 9001 in da to omogoča nadaljevanje certifikacijskega postopka do certifikacijske presoje.

Rudar: "S predpresojo je za vami en del obsežnega dela, nadaljujete pa hkrati z vstopom v novo leto. Kakšne naloge vas in nas torej čakajo v prvi polovici leta 1998 in do pridobitve certifikata kakovosti?"

Mag. Plazar: "Plan dela za leto 1998 smo potrdili na strateški konferenci. V njem so zapisane aktivnosti pri odpravljanju neskladnosti, popravki in dopolnitve izdelane dokumentacije v smislu priporočil predpresojevalcev, zajema pa tudi pripravo sodelavcev za certifikacijsko presojo, izdajo druge verzije celotne sistemske dokumentacije in usposabljanje sodelavcev po posameznih organizacijskih enotah.

Naš osnovni cilj je seveda pridobitev certifikata po standardu ISO 9001, nadalje bomo pripravili brošuro, s katero bomo seznanili vse zaposlene s projektom in sistemom kakovosti. Skozi celo leto bo potekalo sistematično usposabljanje sodelavcev, priprava dokumentacije za posamezne procese in uvajanje izboljšav, izvajanje notranjih presoj, usposabljanje presojevalcev za notranjo presojo po standardih ISO9001, EN45001 in ISO14001 ter uvajanje statističnih metod kot orodja pri analizah procesov. Cilj vseh aktivnosti v tem letu temelji na stalnem premikanju kroga kakovosti (planiranje, izvajanje, nadziranje, ukrepanje) po klancu navzgor, kar pomeni, da se uveden sistem kakovosti stalno preverja in izboljšuje."

Rudar: "Temelj vseh postopkov je izdelana dokumentacija oziroma poslovnik o kakovosti. Predstavite nam ga!"

Mag. Plazar: "V poslovniku o kakovosti, kot temeljnem dokumentu celotne sistemske dokumentacije, so zapisana temeljna pravila, kako potekajo procesi v podjetju. Ne spušča se v podrobnosti, ne opisuje posameznih postopkov, njegov sestavni del pa je tudi področje, iz katerega izhaja sledljivost z vsemi drugimi poddokumenti, ki natančneje opisujejo posamezne aktivnosti.

Poslovnik o kakovosti je razdeljen na 20 poglavij. Ta so sestavljena iz enega ali več elementov, ki opisujejo posamezne procese ali aktivnosti. Poslovnik nosi oznako PQ, posamezna poglavja pa so označena s številkami, ki so skladne z opisanim področjem v standardu, hkrati pa vsaka taka številka pomeni tudi določen proces v podjetju (npr. odgovornost vodstva, prodajo premoga, projektiranje in razvoj, obvladovanje dokumentacije, nabavo, proizvodnjo premoga, kontrolo, obvladovanje merilne opreme, izvajanje korektivnih ukrepov, skladiščenje, izvajanje notranje presoje, izobraževanje in usposabljanje ter uporabo statističnih metod). Skozi te številke je omogočena natančna sledljivost z vsemi poddokumenti, navodili oziroma aktivnostmi, ki potekajo po vseh enotah od vodstva navzdol."

Rudar: "Ali datum 3. julij letos še velja za čas pridobitve certifikata kakovosti?"

Mag. Plazar: "Nesporno, saj so na ta datum naravnane tudi vse potrebne in predpisane aktivnosti. V certifikacijsko presojo naj bi stopili v marcu, tako da bi po presoji imeli še dovolj časa za odpravo morebitnih neskladnosti in tako resnično potrdili, da je naš delovni proces primerljiv s standardom ISO 9001 ter s tem tudi primerljiv z nacionalnim in mednarodnim delom."

"Med presojo smo se srečali z zaposlenimi, ki so bili izredno kooperativni in odprti za pogovor. V pogovoru in skozi delo so pokazali poznavanje in razumevanje politike kakovosti podjetja in njeno učinkovito izvajanje v praksi. Kot posebej pozitivne elemente izpostavljamo: aktivno participacijo vodstva podjetja in sodelavcev ter njihovo motiviranost, pregled doseženih rezultatov in postavljanje novih ciljev na letni strateški konferenci podjetja, povezavo oziroma združitev dokumentiranja sistema, izhajajočega iz zakonskih zahtev v rudarstvu, v dokumentacijo sistema kakovosti, vzdrževanje in razvijanje visoke kulture podjetja do varnosti dela in skrbi za okolje."
(iz poročila komisije za predpresojo)

Diana Janežič

Zapis direktorja Kamnoloma
Paka Branka Poharja

Kamnolom Paka - znosen sosed

aže več kot 25 let je prisoten na obrobju velenjske kotline pod Paškim Kozjakom beli kamnolom, o čigar potrebnosti so se mnogokrat kresala mnenja, nazadnje v svetu mestne občine Velenje v letu 1997 ob sprejemanju Ureditvenega načrta. Še enkrat je zmagal razum in danes šestnajstčlanski kolektiv z optimizmom zre v prihodnost. Govorimo o kamnolomu Paka, uspešnem hčerskem podjetju Premogovnika Velenje.

Branko Pohar

Kamnolom Paka je družba z omejeno odgovornostjo, katere 100-odstotni lastnik je Premogovnik Velenje. Upravljanje družbe se izvaja prek sklepov, sprejetih na skupščini, enako tudi nadzor na poslovanjem. Družba zaposluje 16 delavk in delavcev (11 redno zaposlenih, 4 za določen čas in en pripravnik), ki so v letu 1997 opravljali tele dejavnosti:

- pridobivanje in prodaja kamenih agregatov,
- storitve globinskega vrtnja in odstrelitve,
- izvajanje vzgojno izobraževalnega programa za pridobitev srednje strokovne izobrazbe in programov za izpopolnjevanje srednje strokovne izobrazbe v rudarski usmeritvi.

Teh 16 delavcev opravlja operativne in knjigovodske naloge, finančne, kadrovske in druge intelektualne storitve, elektrotrojne storitve pa v večini naročamo pri Premogovniku Velenje.

Prevoze kamnine v kamnolomu, buldožeriranje, nakladanje na kamione ter druge storitve s težko mehanizacijo predajamo pogodbenim izvajalcem. Vrtalno razstreljevalna dela opravljamo sami.

V letu 1997 smo proizvedli in prodali 380.373 ton kamenih agregatov, in sicer po vrstah, kot prikazuje tabela!

Letni plan 300.000 ton smo presegli za 26,8 odstotka. Bolj kot preseganje plana je pomembna dosežena količina peska gra-

nulacije 0-4 (pesek za malte), ki je prihodkovno najbolj zanimiv, hkrati pa je osnovni pokazatelj zmogljivosti separacije. Za separacijo Kamnoloma lahko rečem, da spada med visoko produktivne ob istočasno izredno racionalni konfiguraciji postavitve strojne opreme, kar nam omogoča ceneno in zanesljivo proizvodnjo.

Poleg proizvodnje kamenih agregatov smo izvajali v manjšem obsegu vrtalno razstreljevalna dela za zunanje naročnike.

Lani smo kupili nekaj nove opreme. Tako smo v juniju vključili v proizvodnjo novi konusni drobilec G 49 švedske tovarne Nordberg, kupili smo novo LIWEL sito nemške proizvodnje za odsejavanje finega rovnega peska, ob koncu leta pa smo, kot prej drobilec, tudi iz Avstrije uvozili novo hidravlično vrtalno napravo proizvajalca Böhler. Vrednost te opreme je precejšnja, denar zanjo pa smo z rezervacijami iz prejšnjih let in iz tekočega poslovanja zbrali sami. Kot zaenkrat kaže, smo imeli pri tem srečno roko.

Glavni odjemalci naše proizvodnje so že vrsto let isti, občasno pa se pojavi kakšen novi, kakšen stari pa, kot je žal v sedanjem času v Sloveniji vse preveč prisotno, tudi odpade. Po količini odvzetega peska v preteklem letu so bili naši glavni kupci: Kograd Otiški Vrh, Pontello Dars, Vegrad Velenje in še drugi. Razen Pontella, ki je svoje delo pri gradnji avtoceste zaključil, računamo na iste kupce tudi letos.

Kot večina podjetij v Sloveniji pa tudi mi nismo povsem brez težav. Tudi nas, mogoče še bolj kot druge, ker smo majhni, zadeva finančna nedisciplina, ki ogroža našo likvidnost, kljub relativno veliki stopnji donosa.

Drugi, prav tako pereč problem, je pasivna pravna zakonodaja, ki slabim podjetjem omogoča, z izkoriščanjem pravnih lukenj in beganjem pred stečajnim in regularnim poslovanjem, životarjenje brez poravnave svojih obveznosti do dobaviteljev. S

Vrste in količine proizvedenih kamenih agregatov

granulacija peska (mm)	količina v tonah	delež v odstotkih
0-4	134.630	35,4
4-8	38.004	10,0
8-16	34.013	8,9
16-32	14.268	3,8
0-50	117.328	30,8
0-16 (betonska mešanica)	10.891	2,9
rovnj pesek (odstrel) in kamen	31.239	8,2

sprejetjem novega Zakona o izvršilnem postopku bodo takšne zadeve lažje rešljive.

Poleg teh problemov, ki so splošni, pa se srečujemo tudi s povsem specifično problematiko, katere podrobnejši opis bi zavzel preveč prostora. Na kratko povedano, gre za probleme, ki izhajajo iz dejstva, da še nimamo novega Zakona o rudarstvu, v katerem bi bile razmejene zadeve, ki se dotikajo kamnolomske dejavnosti in jih po svoje tolmači Zakon o varstvu okolja, sprejet v letu 1993.

Tako nekateri kamnolomi plačujejo ekološko rento, ki jo z odloki predpisujejo občine, na drugi strani pa stari Zakon o rudarstvu govori, da je rudno bogastvo javno dobro v lasti države. Zaradi tega se pojavljajo, pod krinko sanacije, kamnolomi brez ustrezne dokumentacije, ki jih, z redkimi izjemami, vodijo tehnično neustrezno usposobljeni ljudje, pogosto še brez moralnih kvalitiet, ki delajo rudarski stroki in legalnim kamnolomom veliko škodo.

Tudi naš kamnolom s svojim izgledom in dejavnostjo nedvomno predstavlja obremenitev za ožje okolje. Tega se vsekoli zavedamo in temu primerno poskušamo ustvarjati simbiozo z okoliškim prebivalstvom. Če se navežem na problematiko, ki sem jo opisal zgoraj, menim, da je ožja okolica kamnoloma oziroma krajevna skupnost upravičena zaradi naše prisotnosti dobiti določeno odškodnino, vendar ne z odlokom in vrednostjo predpisano, ampak kot dosedaj, dogovorjeno med vodstvom kamnoloma in krajevno skupnostjo. Menim, da bi vsaka predpisana odškodnina delovala negativno, saj bi lahko pomenila, da se kamnolomi lahko za to, ker so plačali, obnašajo nemoralno in neekološko.

Normalno pa je, da se s kamnolomsko dejavnostjo povzročena škoda, ki je komisijso ugotovljena, mora nemudoma izplačati. Menim, da je s takšnim razumevanjem te pereče problematike in dosedanjim delovanjem, ki ga z naše strani ne nameravamo slabšati, vzpostavljena ustrezna simbioza. Poleg tega se zdi samoumevno, da imajo pri zaposlovanju v kamnolomu prednost ljudje, ki živijo v bližnji okolici kamnoloma.

In kaj glede na vse zapisano načrtujemo v letu 1998? Glede na nejasno situacijo v zvezi s koncesijami za rudna bogastva se mi zdi v tem trenutku najpomembnejše, da bi vzporedno z našo osnovno dejavnostjo, uvajali nove programe, ki bodo odvisnost od osnovne dejavnosti zmanjševali in delavcem zagotavljali večjo socialno varnost. Programi, ki smo jih prek pravne službe Premogovnika Velenje prijaviili za doregistracijo so:

- pridobivanje kamene moke,
- rušenje objektov in zemeljska dela,
- poskusno vrtenje in sondiranje,

- reciklaža nekovinskih ostankov in odpadkov in
- proizvodnja betonske mešanice.

Pogled na strojne naprave kamnoloma

Vsak od teh programov je zanimiv. Najprej bomo poskušali prodreti z opravljanjem vrtenja in miniranja za bližnje kamnolome, saniranjem plazov v ožji regiji, s pomočjo Premogovnika in mestne občine Velenje pa si bomo poskušali pridobiti koncesijo za recikliranje gradbenega odpada, s čimer bi vzpostavili surovinski krog. V drugi fazi bi vključili še druge programe, med katerimi si največ obetamo od betonarne.

Naj za konec dodam še tale apel! Kamnolomska dejavnost je in mora ostati rudarska dejavnost. Morda bo čez 50 let to še edina rudarska dejavnost v Sloveniji. Rudarji moramo z geologi iskati ustrezne naravne vire, jih evidentirati in zavarovati pred poseljevanjem, da jih bomo, ko bo potreba, lahko s čim nižjimi stroški in čim manjšim razburjanjem javnosti pričeli izkoriščati. Sedaj, ko stopamo v intenzivno gradnjo avtocest, to že čutimo v obliki večanja stroškov čez vse meje za vsak meter izgradnje avtoceste.

Branko Pohar

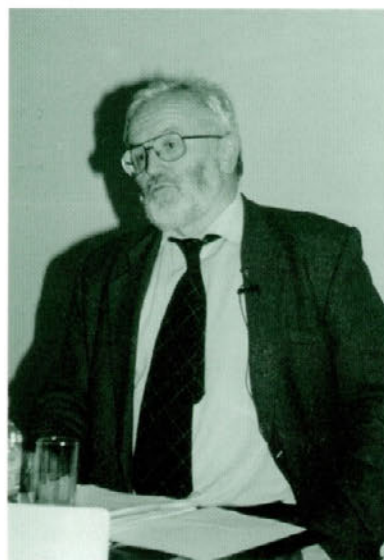
Delavci Kamnoloma ob novem vrtnem stroju

Predavanje Jožeta Mencingerja o vstopu v Evropsko unijo

Razloga za veselje ni

Slovenski nacionalni odbor svetovnega energetskega komiteja (WEC) je 14. januarja v novi predavalnici v upravni zgradbi Eleša v Ljubljani pripravil predavanje dr. Jožeta Mencingerja z naslovom 'Makroekonomske dileme energetskega gospodarstva pri vključevanju v Evropsko unijo'.

Jože Mencinger je doktor ekonomskih znanosti, profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani in od 15. januarja novi rektor ljubljanske Univerze. Aktivno je sodeloval v političnem in gospodarskem življenju osamosvojenе Slovenije, saj je bil v med 1990 in 1991 podpredsednik slovenske vlade, zadolžen za gospodarstvo. Je tudi avtor predloga temeljnega sistemskega zakona o lastninski preobrazbi. Med drugim preučuje Evropsko unijo ter ekonomske razloge za in proti vključitvi Slovenije v EU.

Jože Mencinger sebe imenuje se 'euroskeptik', ali kot je dejal v uvodu k omenjenemu predavanju: "Trudim se ohladiti navdušenje ljudi za vključitev v unijo, zmanjšati iluzije in vse skupaj postaviti na realna tla." V tem stilu je tudi začel predavanje, ki ga je razdelil na tri sklope: kakšne so ekonomske koristi in stroški držav, ki se želijo včlaniti, na eni in Evropske unije na drugi strani, katere so nevarnosti vključitve za nove članice in kaj bi vključitev v EU pomenila za energetiko.

Nesporno je, da je med članicami EU in tistimi, ki vanjo želijo, (naj bodo v nadaljevanju to - po Mencingerju - prišleki) velika asimetrija. Družbeni bruto proizvod je v EU 40-krat večji in dohodek na prebivalca 7,5-krat večji kot v državah-prišlekih. Startne pozicije prišlekov so zelo različne. V doma- la vseh vodi Slovenija, ki je na lestvici DBP daleč spredaj, po kupni moči prebivalstva pa ne več tako zelo. Je pa Slovenija na okoli 58-odstotkih povprečnega evropskega standarda.

Ekonomske kazalci vključitve Slovenije v EU so torej zanjo ugodni, bolj nas bo 'tepla' politika. "Pri nas je namreč še vedno bolj pomembno, kdo je minister in njegov pomočnik, medtem ko politiko v državah EU vodi uveljavljena administracija in so ministrska imena manj pomembna," je poudaril svoje znano razmišljanje Mencinger.

Kaj bodo imeli prišleki od EU? Trge? Goto- vo ne, saj naj bi se tržni delež prišlekov na trgih EU s sedanjih 3-odstotkov predvidoma dvignil le na 6. Subvencije? Zelo malo, saj so pogoji za pridobitev strogi. Tudi z asociacijskimi sporazumi so prišleki pridobili le obveznosti in skoraj nič koristi.

Sedanje članice EU bi imele s prihodom prišlekov bolj malo koristi, pa zato precej stroškov. Po letu 2000 naj bi se Unija povečala s sedanjih 15 na 26 članic. To pomeni tudi za 34% večjo površino unije, za 29% več prebivalstva, za 9% bi se povečal DBP, toda za 16% zmanjšal produkt na prebivalca. S seštetjem vsega naj bi bila 'nova' EU za četrtno revnejša.

Na trgu dela in kapitala 'nova' EU ne bi pridobila veliko. Dostop do cenejše delovne sile imajo sedanje članice EU že sedaj, zato bo dodaten trg dela povečal stroške dela. Ekonomisti ne predvidevajo povečanja

brezposlenosti, saj bi tuja delovna sila konkurirala za delovna mesta, ki jih domačini nočejo. Trg kapitala je že odprt, a so investicije v Vzhodno Evropo že sedaj manjše od pričakovanih.

Še največ bo 'pridobila' EU stroškov. Sedanji skupni proračun EU je 60 milijard ecujev, od česar je 56% namenjenih skupni kmetijski politiki, manjša deleža pa strukturnim skladom in stroškom administracije. Slednji niso zanemarljivi, saj je EU predvsem velik birokratski stroj in tudi zato je vključevanje novih članic vanj težavno, zapleteno in drago. Pravzaprav sedanja EU s prišleki ne bi dobila nobenih dohodkov, povečala pa bi svoje stroške.

Zakaj se o vključevanju Slovenije v krogih EU malo govori in jo obravnavajo v paketu z drugimi državami (Češko, Madžarsko, Poljsko)? Slovenija je zelo majhna država, ni problematična, od nje bi unija dobila zelo malo in bi ji malo tudi morala dajati (skorajda ne pride v poštev za subvencije zaradi prevelikega DBP).

In nenazadnje, kako se bo v EU vključila skupaj s Slovenijo energetika? To naj zanjo po Mencingerjevih besedah ne bi bilo nič travmatičnega, sicer pa je priznal, da energetskega področja ne pozna najbolje. EU v Agendi 2000 ni zapisala posebnih zahtev za to področje. Ne nasprotuje državnemu monopolu nad energetiko, zahteva le večjo transparentnost cen, večje zaloge tekočih goriv (s sedanjih 30 na 90 dni), sprejeti bi morali zakon o gospodarjenju z energijo in letno realno povečevati cene energije za 7%.

Z vprašanji in mnenji po Mencingerjevem predavanju pa so se poslušalci - člani SNK WEC strinjali s predavateljem: Slovenija in energetika ne bosta imela velikih gospodarskih preprek za vključitev v EU, ampak politične. Energetska podjetja si želijo delati in gospodariti kot ekonomski subjekti v skladu z dolgoročno državno energetske strategijo, ne pa kot podaljšana roka vladne administracije.

Diana Janežič

Dvanajsto spoznanje

V strahu smo pričakovali spet večer. Lahko bi se pripetilo karkoli. Nepripravljeni in v nagli stiski si nikakor nismo mogli, niti še hoteli predstavljati vseh tistih dolgih, nič kaj prida obetajočih uric.

Odkar je vrli sin prejšnji večer v naletu namizno-teniških ambicij pokončal rokometno sliko na ekranu, nam je zastajal v prsih dih, da bi še lahko slišali kakšno, pa najsi bo še tako gnilo politično vest iz televizorja.

Ne! Nič, pa nič! Mrtev, kolikor je le lahko neuporaben kos nesprejetega boga poganom. Klavirno smo pospali tisti večer zgodaj, da ne bi toliko trpeli v pomanjkanju zabave, kiča, blebetanja in ostale medijske krame, brez katere ni soli v življenju marsikatere še tako obljudene nasebine.

Naslednjega jutra smo vstali lažje, skorajda presenetljivo peresnih misli. Samo v daljavi se nam je zlovešče svital finale dneva, mrk in nezanimiv kot tema v skrajnem kotu sobe. Pri delu in v šoli, kamor smo začasno morali na tlako, smo še nekako pozabili našo veliko nesrečo.

Vendar, ko sta se poparjena najprej iz šole privlekla otroka, sta brez besed občepela na mehkih sedežih prazne glave, da nista želela niti čokoladnih keksov, niti krompirčka, niti česa drugega, slastnega iz hladilnika. Obstala sta in se samo igrala. Igrala sta se, kot bi tokrat prvokrat spoznala svojega bratca in svojo sestrico.

Za njima sem se priklatil tudi sam iz službe. Nehote sem skuhal rižev narastek in jagodni kompot, saj nisem mogel spremljati smučarskih skokov, ki so bili napovedani za to popoldne že teden dni prej, preden je sploh žalostno preminil naš najbolj čaščeni član gospodinjstva.

Potem sem odprl vrata ženi, ki se je prikazala z obrazom ubijalca, ki bi moral tudi brez honorarja zgolj iz veselja in potrebe po dejanju.

Mrko je pojedla skupaj z nami, počasi in z zgovornim klepetanjem. Kakor smo sicer znali vsaksebi nanaglo zmetati vase instantno navlako in pobegniti v trušč rambo-herojev in navijaških strasti, v melanholijo otožnih nadaljevank brez konca, smo zasedali v neki povsem novi vnemi.

"Kaj bi s sabo...?" saj nismo vedeli pa smo se pogovarjali kar tako počez. Bilo je še kar zanimivo.

Začuden sem spoznal, da je fant že v sedmem razredu in punca v tretjem. Sam sem namreč menil, da sta v drugem in v petem. Od zene sem izvedel, da ni več v Agrokosu, niti ni v preoblikovanem in olastninjenem Gagakopu, temveč dela na občini kot referentka za komuniciranje z občani, odkar je končala šolanje ob delu. Tudi nisem vedel!

Sin trenira nogomet. Sem mislil, da je še pri plavanju in hči naj bi igrala violino, čeprav sem jo še pred kratkim vozil h klavirju. Nič nisem vedel.

Stemnilo se nam je pred očmi in smo prižgali luči v jedilnici in v dnevni sobi. Spet nas je kruto spomnilo, da je televizor tako nemočno prisoten in mu z ničemer ne moremo pomagati. Ubogi siromak!

Tako dober prijatelj, znanilec večerov, ko iz popoldanskega sporeda pritačkajo otroške oddajice, vesti iz sveta, izbrani filmi, ex-in post-kultura, vroča glasba, in dan zaspi v objemu dvodimenzionalnih lepotic in mišičnjakov velikih dobra dva decimetra.

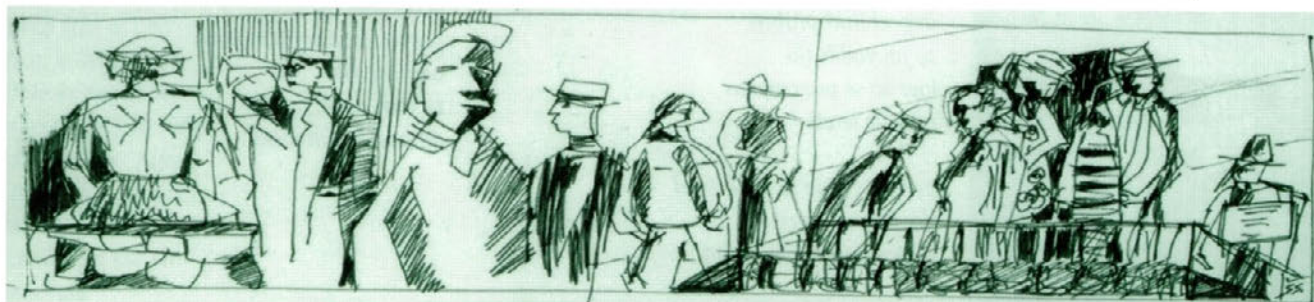
Vrgli smo tarok namesto risank, presneto od kod pridejo k otrokom ti rokohitrski triki in še bolj kvantaške fraze.

Hčerka je privlekla violino, sin je tolkel po kitari in smo peli kdaj že pozabljene vedno zelene. Godli smo ljudske in moderne, zmešano kakor javkajo mački sredi februarja prevzeti od ljubezni in premraženi v ljubosumju.

Na skrivaj povem, kar ni bilo že ohoho, precej debelo časa, tista noč je imela čudno noro moč. Z ženico sva se valjala po postelji, na tleh, na mizi, v banji, na pralnem stroju in tudi na odsluženem televizorju, brez katerega tudi tokrat ni bilo vrhunske zadovoljitve.

Pa naj kdo še reče, da ni TV v zabavo! Celó v spremenjeni rabi je nadvse koristen aparat!

Marijan LIPICNIK

Špegel Stojan

KAKO VISOKO LAHKO POLETIJO ANGELI

Dekle
ki si domišlja
da je golobica
se sprašuje
kako visoko lahko poleti
ko si otipava
z glasilkami stanje zavesti
v molitvi
ki si jo izmislila sama

obdrži zaupanje

če so besede prave
angeli vzdrtijo
kot list
položen na utrip srca
v preprostem pogovoru
ti odpihnejo svileno povrhnjico
in prislonijo pogled
k prvim koreninam

dotik

kako visoko lahko poletijo angeli
ne da bi se splazili
izpod odeje
kako globoko
nam lahko vsadijo nevidno seme
ko melodija zaziblje
če nedotaknjen lotosov cvet
naj bo čarovnija ali nič

hrepenenje

ŽELJA

O Ko so ptice sanjale
o novih pustolovščinah
so se nehote naučile
jadрати na vzgonu
notranje biti

in prebliski prabiti
so jih vodili tja
kjer so se pravzaprav
naučile leteti

prvi ptič si je to tako želel
da ni niti opazil
kdaj so mu zrasla krila

OKOPAN S KOZMIČNIM PRAHOM

če se okopaš
s kozmičnim prahom
se izkristalizirajo nova spoznanja
in nove praznine
vse je v duhovnosti
prostranosti
nad nasiljem
nasprotja so povezana
v novo harmonijo

v silni grozi neskončnosti
je najlepše še neodkrito
veseli divjak
ki podzavestno čuti
tirnice lahkotnosti
je s preciznim rezom
pomnožil svetlobo
in robato radovednost
podaril svojemu odsevu
ljubi žensko
in ravna silnice
dimenzije časa
nad novim babilonskim stolpom

ČE OPAZUJEŠ RUDARJE S KONCA PROGE

Če opazuješ rudarje s konca proge
se ti zazdi
kot da bi se med njih
tiho prikradel Rembrandt
in začel slikati njihovo svetlobo

Ventilatorji od daleč brnijo
kot slapovi
pogovarjajo se z jamskimi škrtati
če verjameš da obstajajo
te spustijo v večjo globino

Ko v rovu ugasneš luč
premog počasi vsrka svetlobo
obkroži te popolna tema
počasi se obrni
prižgi luč in
posveti nad jamsko vodo
odblisk nje
te vodi daleč naprej
do naslednjih misli

MORA

Znojim in
premetavam se po postelji.

Groza me je.

Spet sem ubijal,
čeprav vem,
da ne smem -
da nimam pravice
odločati o življenju
in smrti.

Vedno se borim
za mir,
za svobodo duha,
za kraljestvo ljubezni,
za resnico,
ki v srcih ljudi
še ni zaživela.

Danes pa spet ubijam!
V napad!

SMRT komarjem!
SMRT VSEM,
ki mi ne dajo spat!

PESEM STAREGA KNAPA

od zore pa do dveh
mi traja tlaka
utrujen sem in zbit
da se mi meša
iz dneva v dan
iz leta v leto
me muči šiht
da prosti čas
porabim le za spanje
živi me kruh
pa špeh
pa tu pa tam kak pir

v drugi smeni se mi
gravža šiht še bolj
ferzac je še bolj črn
in fale še bolj težke
kamerati bolj so tečni
in štajger spet pijan
in prvopisan spet je
v bolniški
spet sam za vse sem
kakor lani

ko pa nahtšiht pride
se vedno vprašam:
a te bom še dolgo kopal
a bom omagal pred penzjonom
al' bom do takrat garal
in sam Bog ve
kaj mi dela žena
noči so dolge
vse predolge
moj sosed pa pod kožo
je krvav

VIZIJA

nekoč nekje,
ko se bom prerodil,
ko bom oblekel novega človeka,
prav vse začelo se bo znova
kristalno čist razumevati
začel bom to življenje
prišel bom v fazo takega spoznanja
da bom razumel prav vsa
življenjska stanja:
usran pohlep
ki vodi egoiste
krvav nagon
ki žene teroriste
vsi delavci, študentje, postopači!
ne vidite da vas življenje pači
zakrivate oči si pred resnico
hotenju svojemu storili ste krivico
kaj res je cilj človeškega obstoja
da smo podobni kupu gnoja
da vsi živimo v senci satelitov
da smo iztrebili večino kitov!
zaprli ste si srca v telesa
zato vas meljejo tako kolesa

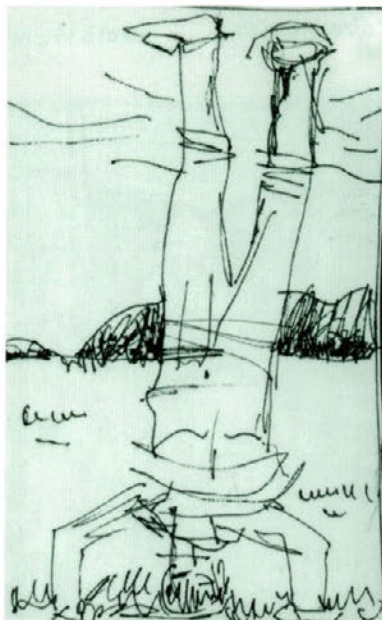
ko vodil vse ljudi bo duh
in ne telesa vseh duhov
nastal življenja bo ta pravi tok:
nič več strahu uničenja sveta
in kaj zato, če nafta bo pošla
prav vse tegobe rešil bo naš duh
brez kančka zlobe

Lojze Vrenčur

Ilustracije
iz skicirke
Stojana Špegla

POT

ti in jaz
sva šla čez zmedo časa
hodila sva
po stezicah brezpotja
in plesala
v omami poželenja
sva gledala ljudi
slepote polnih
in njih
ki jim je lastna senca
čez vse draga

potem sva žrtvovala
svojo lažno svobodo
da lahko skupaj
sužnjujeva
zaradi upanja
svetle prihodnosti

hvala ti
za tvojo ljubezen
za tvoje prijateljstvo

ti in jaz
z roko v roki
greva naprej
vedno naprej
proti zahodu

Marijan Lipičnik

ČIŠČA

Priložnosti se nam na široko smeji,
le komu se to ne bi zdelo žaljivo.

Kakor psem tudi ljudem godi kosti glodati.

Neverbalnim ekspertom je tako vseeno, kaj govorite,
z vaših kretenj, mimike, nehotenih gibov so že zdavnaj
prebrali nekaj povsem drugega.

Kdor lahko z listino dokaže, da je pameten,
lahko mirno kvasi neumnosti.

V bližnji prihodnosti tudi preteklost ne bo daleč.

Klopi - varuhi naših gozdov.

Ni problema, če so problemi kar naprej.

Ne jemlji si vsega k srcu,
tam notri ni dosti veselja za vse težave sveta.

Še tako nevrednega človeka naklonjenost ne zametuj!

V lepem vremenu so tudi grda mesta lepša.

Spomin je tisti preostanek, kar mislimo,
da se je zgodilo nekoč.

Zavolj lažnega upanja so potem
nekateri stvari zares boljše.

Kdor ne gre s časom, s časom gre.

Skozi veter

Samo kometi dežujejo potih,
se spotakne gora ob prepad,
kdaj in kdaj zapeni se v pramorju,
kakšen utrujen velikan zapsuje po domače
in pljune vročo lavo po hrbtišču
svojega razbolelega telesa v dol,
potem se spet ne zgane milijone let,
ali tisočletja, kdo bi štel, ničesar
novega okoli in okoli, vetrovi tulijo
vedno iste orkane, le nekaj mrčesa
ne ve kaj bi s sabo teh nekaj
bornih uric podarjenega življenja.

S stojišča nepomembnega mikroba
se zdijo meje znanega veselja blizu
kakšnemu slonu, ki ga zviška opazuje,
skozi vsemogočni drobnogled in vidi rojstvo
in gleda smrt, v propadanju, čisto, jasno;
le tisto, kar vidi mikrosvet pod seboj (raz-
ločno),
ne bo v glavi velikana nikdar znano,
prihranjeno za vedno ostane, kar našim
je očem razgledno in očitno, nekemu,
ki si s povečevalom ogleduje pet stoletij
in deset, miru in vojn, kakega občana na
poti v mesto, da bi poravnal davke.

Ko zvončki zapojo...

Novoletni koncert pihalnih orkestrrov

V nedeljo, 11. januarja, sta številne ljubitelje glasbe na pihala mladinski pihalni orkester Glasbene šole in Pihalni orkester Premogovnika Velenje s popoldanskim in večernim novoletnim koncertom z glasbo ponesla nekaj dni nazaj, v božični in novoletni čas, med velikane glasbene umetnosti, med ritme sveta in domovine.

Odlični podmladek

Dirigent Marjan Stropnik je mlajše in starejše godbenike suvereno in spretno vodil med notami in ritmom in njegovo dirigiranje je bilo užitek poslušati.

Glasbeniki so se razživali in pokazali vse svoje znanje in sposobnosti, mladinci pa hkrati dokazali, da se za popolnitev vrst v starejšem orkestru čez leta ni bati. Poslušalci smo lahko le uživali.

Pa naj si bo, ko so zvenele zahtevne skladbe kot uvertura k Beethovnovemu Egmondu, Učakarjev splet slovenskih narodnih Za Sav'co, Webbrov Phantom opere, Majeve Francoska rapsodija, ko so "zapeli zvončki", ko je zaplaval po dvorani "silvestrski poljub", pa na koncu južno-ameriški ritmi, ali ko so se razigrali solisti - Tomaž Lojen na ksilofonu, Mitja Žgavec in Toni Vrzalak na pozavni, Matjaž Emeršič, Janez Mazej in Boštjan Mesarec na klarinetih, Tina Žerdin s harfo, Damir Tkavc s trbento in Beno Pirnat z baskitaro.

Na popoldanskem koncertu je bil med poslušalci tudi gost: priznani in priljubljeni slovenski dirigent, skladatelj in aranžer Jože Privšek, ki je posebej prisluhnil krstni izvedbi svojega potpurija slovenskih evergreenov: Snežna noč, Zimzelen, Silvestrski poljub, Nad mestom se dani in Mini maxi. Po odzivu občinstva in čestitkah maestra je ta glasbeni krst uspel.

V ušesih mnogih (starejših) poslušalcev pa je morda še dolgo zvenelo besedilo znane popevke Mini maxi, s katero je koncert po dodatkih izzvenel: "Pripojmo mini si gorja in maxi sreče, naj bo mini vse, kar je slabo, kar je dobrega, maxi naj bol!" Saj nekaj takšnega so nam godbeniki z letošnjima novoletnima koncertoma gotovo želeli sporočiti.

Diana Janežič

Razstavi

Zadnji delovni teden v decembru je bila v razstavišču podjetja postavljena razstava novoletnih voščilnic, ki jih že dolgo zbira naš nekdanji sodelavec v Tiskarni Marijan Vodišek. Zbirka njegovih voščilnic obsega reprodukcije umetniških del slovenskih umetnikov, lastne Vodiškove voščilnice ter voščilnice, ki so bile v osemdesetih letih 'uradne' voščilnice Rudnika lignita Velenje in njegovih organizacijskih enot. Marijan Vodišek zbira voščilnice že zelo dolgo, zato je bila tokratna razstava le skromen, a zelo zanimiv pregled njegovega izbora.

Vodiškovo razstavo je 26. januarja zamenjala nova, prav tako zanimiva. Nekaj zaradi načina izdelave tokratnih razstavljenih del in tudi zato, ker je njihov avtor spet naš sodelavec; tokrat Igor Veber, diplomirani inženir geologije, zaposlen v hidrogeološki službi. Predstavlja se nam z grafikami, in sicer z računalniškimi grafikami. Razstava, ki je nekaj posebnega, svojstvenega, pa saj končno tako tudi je z vsako razstavo. Zato je treba stopiti pred slike in si jih ogledati. Vabljeni!

Leta 1953 je izšel Velenjski rudar

45 "Rudarjevih" let

Za preučevanje krajevne zgodovine so zelo pomemben in dragocen vir tudi časopisi, iz katerih se da poiskati marsikateri zanimiv podatek iz življenja naših prednikov. Poleg nekdanjih in današnjih osrednjih slovenskih časopisov, pri katerih imam v mislih zlasti Slovenskega gospodarja, Slovenski narod, Jutro, Slovenec, Slovenski poročevalec, Ljudsko pravico, Delo in Večer so zelo pomemben zgodovinski vir tudi lokalni časopisi, ki poročajo o lokalnih dogodkih in seveda tudi interna glasila delovnih kolektivov.

Faksimile naslovnice prve številke Velenjskega Rudarja, ki ga hranijo v arhivu Muzeja Velenje

REPUBLIKA SLOVENIJA
SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE

Velenjski

VELENJE, 1. JANUARJA 1953
LETO I. — ŠTEV. 1 — CENA 10 DIN

RUDAR

V novo leto

Mnogo problemov stoji pred nami, dragi tovarnik, v nastopajočem letu. Ti problemi so resni, toda niso nerešljivi. Skupno jih bomo lahko rešili.

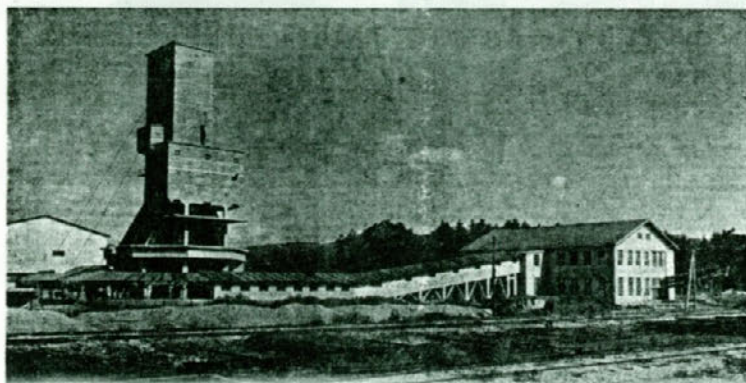
Skupnost zahteva od vseh državljanov, da izpolnijo svojo dolžnost v ugodnosti socializma. Tudi mi smo člani te skupnosti. Posebno, ker stojimo v prvi liniji borbe za uveljavitev našega gospodarstva in ustvarjanje močnejše materialne osnovne.

Voditi podjetje ni tako enostavna stvar, to dobro ve naš Delavski svet. Pri tem delu mi pomaga naša sindikalna podružnica. Podpira ga pa s svojim razumevanjem in sodelovanjem učena naših rudarjev.

Tudi naš list želi doprinesiti k uveljavitvi samoupravljajočega podjetja in solidarnemu gospodarstvu vse, kar se doprinese do izboljšanja naš bomo z uspehi poročati našim tovarnikom, tičočimi se našega gospodarskega stanja. Kalipot nam bo program izvede Komunistična Jugoslavije. Skladni bomo dosegli največ našega kolektivna in skupnosti naših delavcev in službenikov.

Ne bomo pa pozabili pisati o vsem, kar je važno za naše materialno in kulturno šoljenje v okviru naše občine. Na zabavo bomo poskrbeli v našem klubu.

Naša največja želja je, da bi se vam v naslednjem letu, tovariš, tudi

ta problem zainteresira. S pravnimi izboljšanjem zaslovovalnih strojev se bo poraba razstreliva zmanjšala, vzporedno s tem bo pa tudi manjša poraba jonskega leša.

Poleg proizvodnih nalog čaka naš kolektiv v letu 1953 naloga povečati kapaciteto proizvodnje skoraj za 50 procentov. Najpomembnejše, konec leta 1953, ko bo začela obratovati Tovarna aluminija v Strnišču, ki bo dnevno izločila 700 ton lignita, mora imeti naš rudnik 750.000 ton letne kapacitete. Za doseg te kapacitete pa sta sedajni izvozni jatek in separacija zelo grlo. Zato moramo do jeseni leta 1953 ugotoviti nov jatek v Frotagah za redni izvoz. Ta jatek zamaka podzemeljska voda, ki v zimskih mesecih zamrzne. Ta led bi se moral ozval redni izvoz. Zato se mora jatek opremiti. Polnilnica v jami se mora dokončno opremiti. Zgraditi se mora v jami še pumpanica ter njo opremiti. Jatek in pumpanico pa se mora opremiti od eventualnega vdora vode. Glavni prevoz v jami se bo vrnil s pomočjo gostilinskih transporterjev, katere bo treba montirati. Na dnevu se bo moral dokončati sedanjo provizorno separacija ter samo nakladnišče v železniki v gornje. V ta namen se bo zgradilo provizorna bunkarja, ki bodo služili za kladanje posameznih vrst premoga v vagonce. Dokončati se mora tudi naša postaja pri novem jateku, ki se mora končati do jeseni 1953, da se osigura proizvodnja 100.000 ton dnevno.

RUDNIK VELENJE V LETU 1953

V Celju so že pred drugo svetovno vojno izhajali časopisi (kot sta recimo Nova doba in Deutche Wacht), ki so nekaj svojega prostora odmerili tudi novicam iz življenja v Šaleški dolini.

Po drugi vojni je bil v Celju ustanovljen časopis Nova pot, ki je poročal o dogajanju v takratni celjski regiji, izhajal pa je le od 2. junija do 3. decembra 1945, ko je izšla enaindvajseta in hkrati zadnja številka časopisa.

13. aprila 1946 je začel izhajati nov celjski časopis z imenom Na delo; že po šestindvajseti številki so časopis preimenovali v Naše delo, konec leta pa je prenehal izhajati.

Naslednji celjski časopis, ki je poročal tudi o naših krajih in ljudeh je bil Celjski tehnik, ustanovljen leta 1948, ki se kasneje imenuje še Savinjski vestnik, nato zoper Celjski tehnik in od leta 1968 Novi tednik.

Za Šaleško dolino nimamo podatkov, da bi pred drugo svetovno vojno že izhajal lokalni časopis, tako da smo za to obdobje omejeni le na preučevanje osrednjih slovenskih časopisov in časopisov iz naše bližine, ki so poročali tudi o dogajanju v naših krajih.

Prvi časopis, ki se je pri svojem poročanju omejil le na Šaleško dolino, je bil "Velenjski Rudar", ki so ga ustanovili leta 1953. Prva številka časopisa, ki je bil pravzaprav glasilo sindikata rudnika Velenje, je izšla 1. januarja 1953. Že v uvodniku pa so zapisali, "da ne bomo pozabili pisati o vsem, kar je važno za naše materialno in kulturno življenje v okviru naše občine in tudi za zabavo bomo poskrbeli v našem časopisu." Njegov prvi urednik je bil Zdenko Furlan, ki je bil hkrati tajnik rudnika, animator Svobode, režiser amaterskega gledališča in še kaj. Časopis je izhajal enkrat mesečno, konec leta 1957 pa je začasno nehal izhajati. 30. aprila leta 1960 so časopis ponovno obudili v življenje, iz svojega imena pa je izpustil pridevnik "velenjski" in se je poslej imenoval "Rudar". Še vedno pa je bil glasilo "delovnega kolektiva rudnika Velenje", čeprav je vseskozi pisal tudi o problemih in

dogajanjih na celotnem področju Šaleške doline. Časopis je izhajal občasno, od svoje pete številke dalje, ki je izšla maja 1961, pa je izhajal enkrat mesečno v zelo različnem obsegu. Urejanje Rudarja je nekaj časa vodil uredniški odbor, ki ga je vodil Jože Kirn, od oktobrsk številke leta 1961 dalje pa je uredniški odbor vodil Jože Tekavec.

17. aprila leta 1965 je izšla zadnja številka Rudarja, glasila delovnega kolektiva Rudnika lignita Velenje. V uvodniku zadnje številke Rudarja je predsednik občinskega odbora SZDL Franc Pristovšek zapisal tudi naslednje: "Izvršni odbor občinskega odbora SZDL Velenje je na zadnji seji ustanovil lastno glasilo, ki bo izhajalo vsakih štirinajst dni. Časopis se bo imenoval Šaleški rudar. Današnja številka je izšla sicer še pod staro obliko "Rudarja", ki je kot glasilo rudniškega kolektiva že ustvaril pravo tradicijo domačega krajevnega tiska, saj je s svojo vsebino posegal pogosto in obširno tudi v problematiko zunaj podjetja, zlasti Velenja. Lotevamo se nedvomno odgovorne in pomembne naloge. Od mnogih činiteljev bo odvisno, ali bo z novim glasilom res zadovoljeno željam

služba za informiranje RLV je začela izdajati **Samoupravljanje**, glasilo kolektiva Rudnika lignita Velenje. Glasilo, najprej na dveh, nato na štirih ali največ šestih straneh, je bilo mesečnik in se je predvsem posvečalo gospodarskim vprašanjem in poročilom družbeno-političnih organizacij kolektiva.

Oktober leta 1969 je urejanje glasila prevzel **Rafael Batič** in ostal urednik vse do leta 1991. Občasno glasilo kolektiva RLV in sedaj priloga glasila Samoupravljanje Informator je še naprej izhajal po potrebi, od leta 1970 dalje včasih tudi kot sestavni del Samoupravljanja.

Obseg Samoupravljanja se je počasi povečeval in prva številka, ki je izšla 24. februarja leta 1972, je skupaj s prilogo obsegala že dvaindvajset strani, poleg gospodarskih in družbeno-političnih novic pa je bilo moč prebrati še kaj iz rudniškega vsakdana.

V sedmi številki Informatorja, ki je izšel kot sestavni del druge številke Samoupravljanja, izdane 5. aprila 1973, je bil objavljen tudi prispevek z naslovom "Rezultati anketiranja članov kolektiva v zvezi s tednikom Naš čas". Vsebina članka pa je bila naslednja: "Od vrnjenih 3010 anketnih odrezkov je bilo 2431 odrezkov z odgovori "NE". Da za tednik "Naš čas" ne bi bili več stalni kolektivni naročniki, se je tako izreklo 80,76 % vseh anketirancev, ki predstavljajo domala vse zaposlene na RLV. Vključno od 7. do 9. marca, ko smo anketo izvajali, je namreč naš kolektiv štél, skupaj z upravičeno odsotnimi od dela (bolni, dopustniki in službeno odsotni), 3711 članov. Odslej bomo zato po sklepu ene zadnjih sej našega političnega aktiva in 1. seje predsedstva sindikata na RLV vsi prejeli le naše interno glasilo "Samoupravljanje", preimenovano v "Rudar". "Rudar" bo izhajal mesečno in po potrebi. Zanj od osebnih dohodkov ne bomo nič plačevali; prejeli ga bomo brezplačno, kot smo prejeli "Samoupravljanje", izdajanje pa financirali na račun upravnoprodatnih stroškov."

Maja 1973 je torej glasilo kolektiva Rudnika lignita Velenje dobilo novo - staro ime **Rudar** in ga obdržalo vse do danes. Glasilo, ki je nekaj časa izhajalo na pravem časopisnem formatu, je do leta 1991 urejal **Rafael Batič**, leta 1991 pa je urejanje prevzela zdajšnja urednica **Diana Janežič**. Odgovorni uredniki so v teh letih med drugimi bili tudi Teodor Jelen, Konstantin Kuzmin in Ljubiša Savović.

Med sodelavci Rudarja pa so bili Vinko Ošlak, Stojan Saje, Bojan Ograjenšek, Andrej Rozman, Dragica Marinšek in že kot praktikantka tudi Diana Janežič. V glasilo kolektiva velenjskega premogovnika so

veliko dopisovali tudi delavci, zaposleni v premogovniku in zunanji sodelavci, med katerimi naj omenimo le Toneta Šeligo, Petra Rezmana in Iva Stropnika.

Pričujoči članek je le kratek prerez petinštridesetletnega obstoja internega glasila (s krajšimi obdobji, ko ni izhajalo) velenjskega premogovnika, ki pa ga bo treba osvetliti še z marsikaterim drobcem, ki manjka v tem mozaiku. Morda lahko ta mozaik sestavimo tudi z vašo pomočjo. **Vse bralce Rudarja, ki imajo doma morda shranjene izvođe Velenjskega Rudarja, Rudarja, Šaleškega rudarja, Informatorja, Samoupravljanja ali Rudarja, zato prosimo, da jih prinesejo v uredništvo Rudarja, kjer jih bodo z veseljem arhivirali in tako ohranili tudi našim zanamcem.**

Damijan Kljajič

V trinajsti številki Informatorja, ki je izšel 30. maja leta 1970, kot sestavni del šeste številke Samoupravljanja, so objavili poziv vsem članom kolektiva, naj se v priloženi anketi izjasnijo o ideji za ustanovitev uredniškega odbora za obveščanje kolektiva RLV.

V poziv so zapisali tudi naslednje: "Pri izbiranju vsebine poročil za glasilo "Samoupravljanje" in "Informator" ter za oddaje po zvočnikih na Novem jašku, brez vašega sodelovanja ne bo šlo tako, kot bi moralo!"

Sodelovanja med bralci in uredništvom pa ni bilo tako lahko vzpostaviti, saj so že v naslednji številki Samoupravljanja v rubriki "Za šalo in zares" zapisali naslednje: "Služba informiranja bralcem! Prispevkov vaših smo hoteli - dobili skoraj vakuum! Za kup vprašanj ste zrel, a ni ga, da bi 'mel pogum."

Glasilo je v tem letu izhajalo še vedno v glavnem na štirih straneh, enkrat mesečno v nakladi 3500 izvodov, ki so bili brezplačno razdeljeni med člane kolektiva. V enajsti številki Samoupravljanja, ki je izšla 30. oktobra 1970 je bila objavljena tudi prva reklama, ki je delavce kolektiva na zanimiv način vabila, naj obiščejo restavracijo Delavski klub v središču Velenja.

Vsebina glasila se ni bistveno spreminjala, prva fotografija je bila v glasilu objavljena v dvojni številki, ki je izšla 27. novembra 1971, dotlej so le tu in tam poleg teksta objavili tudi kakšno risbo.

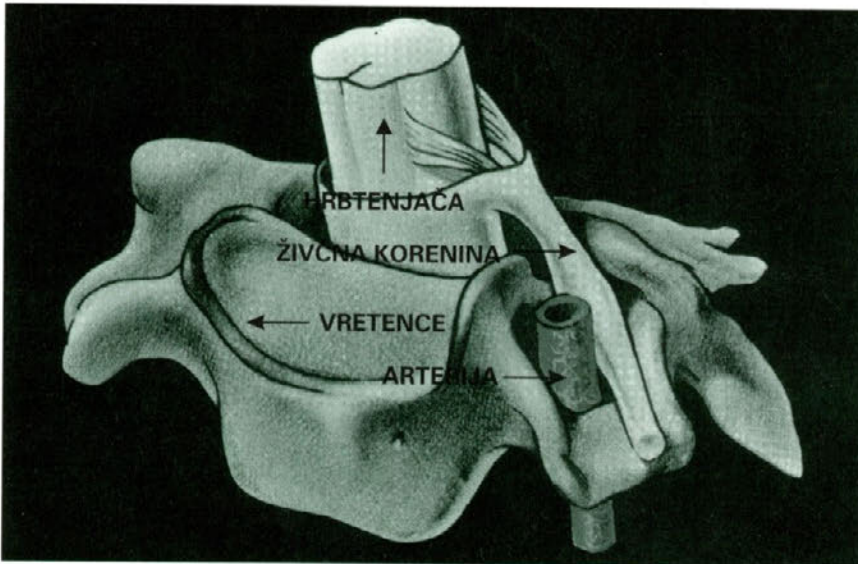
Sestavni del iste številke Samoupravljanja je bila tudi triindvajseta številka Informatorja, v kateri so bralce obveščali tudi o možnostih objavljanja brezplačnih malih oglasov.

Del tega obvestila se glasi takole: "Uspeh naših malih oglasov bo skorajda zajamčen. Zakaj? Zato, ker naša glasila prejmete vsi člani kolektiva. Vseh skupaj pa nas je okoli 3600 in seveda še najmanj toliko zraven, če šteje mo tudi naše družinske člane!"

Cervikalni sindrom

Poleg bolečin v križu je **cervikalni sindrom** eden od najpogostejših bolečinskih sindromov, ki mučijo sodobnega človeka. S pojmom cervikalni sindrom označujemo skupek simptomov in kliničnih pojavov, ki so posledica draženja ali stiskanja vratnih živčnih korenov v medvretenčnih odprtinah ali stiskanja žilnih elementov in samodejnega simpatičnega živčevja.

Pojavlja se v obliki revmatskih težav, glavobola v zatilju, bolečin v vratu, boleče in zmanjšane gibljivosti glave, bolečin v predelu ramen ali lopatic. Bolečina lahko seva vzdolž ene ali celo obeh rok, pogosto pa jo spremlja občutek zbadanja, mravljinčenja ali omrtvičenosti.

Cervikalni sindrom se lahko razvije zaradi številnih razlogov. Najpogostejši, skoraj v 90%, je degenerativno obolenje vratnega dela hrbtenice. Posledično se pojavljajo motnje v funkciji tega dela hrbtenice ter invalidnost blažje ali hujše stopnje.

Za razliko od ledvenih vretenec, so vratna vretenca nežnejša. Od drugega do sedmega so na sprednji strani nižja, na zadnji pa višja. Tako je dosežena ustrezna krivina, ki deluje kot amortizer. Medvretenčne odprtine imajo bistveno manjši premer kot v ostalih segmentih hrbtenice.

Živčni snopi, ki tečejo skozi njih skoraj povsem izpolnjujejo. Že pri najmanjših anatomskih spremembah tako prihaja do stiskanja živčnih korenin. Hrbtenične arterije so zavite v mrežo vlaken samodejnega simpatičnega nitja. Tesen kontakt s kostnimi in živčnimi strukturami je vzrok za številne težave, ki so posledica draženja

simpatičnega nitja ali vertebrobazilarne disfunkcije.

Vratni del hrbtenice predstavlja most med slabo gibljivim segmentom prsne hrbtenice in glavo. Za opravljanje funkcij vida, sluha, voha in govora mora biti glava zelo gibljiva. Prav zato je najpomembnejša biomehanična značilnost tega dela hrbtenice prav gibljivost glave v vseh smereh. Za premike glave je značilen velik moment sile, ki je odvisen od oblike, vsebine in teže. Izjemno velika gibljivost glave je zagotovljena s posebnimi anatomskimi značilnostmi vratnega dela hrbtenice, zlasti z malimi sklepi ter medvretenčnimi ploščicami. S starostjo se gibljivost postopno zmanjšuje, prav tako pa je kratak in debel vrat tudi slabše gibljiv.

Vloga **medvretenčne ploščice** je enaka kot v drugih segmentih hrbtenice. Njegova naloga je predvsem amortizirati vertikalni pritisk. **Degenerativne spremembe** se najprej pojavijo na medvretenčni ploščici. Zdras ploščice je v primerjavi z ledveno hrbtenico izrazito redke in je v glavnem posledica nenadne poškodbe. Najpogostejši je kronični tip, ko se javlja počasna degeneracija več ploščic, kar privede do obolenja, ki ga zaznamujemo kot spondiloza. Med degenerativnim obolenjem pride na koščeni delih do trnastih izrastkov, ki še dodatno zožijo medvretenčno odprtino.

V nastanku cervikalnega sindroma ima pomembno vlogo tudi "**mala travma**", pri kateri pride, zaradi naglega obrata glave v poljubno smer ali zaradi neustreznega položaja med spanjem, do izpaha drobnih vretenčnih sklepov. Kadar so se na vretencah že razvili trnasti nastavki, so takšni izpahi še posebej nevarni. Slab položaj glave zaradi prisilne drže, ki ji je človek pogosto izpostavljen v poklicnem ali privatnem življenju, prav tako vodi do istih posledic.

Klinično se cervikalni sindrom kaže v **akutni ali kronični sliki**, simptomi pa so lahko **specifični ali nespecifični**. Med nespecifične sodijo zmanjšana gibljivost, krč obhrbteničnih mišic in občutljivost mišic na pritisk. Specifični simptomi so odvisni od mesta prizadetosti posameznih živčnih korenin. **Bolečina** se tako lahko pojavlja v vratu, ramenu, nadlahti, podlahti, v področju lopatic ali dlani. **Občutljivost** je lahko motena v področju različnih mišic, prav tako pa je tudi z **gibljivostjo**. Nižje živčne korenine so odgovorne za bolj oddaljene mišice na rokah.

Pogosto so prisotni tudi simptomi, ki izvirajo iz drugih struktur. Zaradi draženja zadnjega hrbteničnega simpaticnega nitja bolniki pogosto navajajo vrtoglavice, motnje ravnotežja, slabost, šumenje v ušesih in druge neobičajne slušne in vidne simptome. Včasih se pojavlja še trdovraten glavobol v zatilju, neprijetni občutki v nosu, bolečine v poteku obraznega živca ter omrtvičenje žrela s posledičnimi težavami pri požiranju.

Za določene težave so odgovorne vratne arterije, ki potekajo skozi prečne odrastke vretenc. Zasuk glave lahko povzroči kratkotrajne motnje krvnega pretoka v vratni arteriji na strani, v katero se obrača glava. Podobne spremembe, ki pa se javljajo simetrično, lahko povzročijo tudi maksimalen predklon ali zaklon glave ter hujši krč vratnih mišic. Če traja motnja dalj časa, se javljajo tudi krajša obdobja motenj zavesti.

Pri izbiri ukrepov za **nekirurško zdravljenje** akutne ali kronične faze cervikalnega sindroma je treba upoštevati anatomske in biomehanske značilnosti tega dela hrbtenice ter vzrok nastanka degenerativnega obolenja. **Osnovni ukrep je ležanje.** Z njim razbremenimo vratni predel in omejimo gibljivost. V akutni fazi je potrebno tako dolgo ležanje, dokler z drugimi ukrepi (ovratnik, raztegovanje, zdravila) ne odstranimo glavnih simptomov: bolečine, krča mišic in posledic draženja živčnih korenin. **Izredno važna je primerna blazina.** Številni prodajalci ponujajo odlične ergonomsko oblikovane blazine. Biti mora dovolj mehka, da položena pod vrat zagotovi ustrezno vratno krivino, pri ležanju na boku pa zapolni prostor pod bočno stranjo glave in ohrani hrbtenico v horizontalnem položaju. Previsoka ali prenizka blazina težave še poveča. Ležanje na trebuhu je odsvetovano.

Raztegovanje širi medvretenčne odprtine ter tako zmanjšuje pritisk na živčne korenine, hkrati pa preprečuje tvorbo zarastlin. Zelo pomembno je, da se smer raztegovanja ujema z osjo hrbtenice, vratna krivina pa mora biti izravnana. V akutni fazi je nošnja **ovratnika** nujna. Uporabljamo mehki Schanzov ovratnik, narejen iz nekaj plasti vate in povoja. Potrebno ga je nositi šest do osem tednov prek dneva in noči. Vsako jutro ga je treba namestiti znova, saj se razrahlja in ne zagotavlja dobre opore oziroma ne preprečuje gibanja.

V kronični fazi uporabljamo trši plastični ovratnik, ki ga bolniki pogosto nosijo tudi med delom, pri katerem prihaja do pretiranih obremenitev vratnega dela hrbtenice. Po koncu akutne faze je v okviru **fizikalne terapije** pomembna kineziterapija, pri kateri s posebnimi vajami popravljamo držo telesa. Poleg korekturnih vaj dosežemo

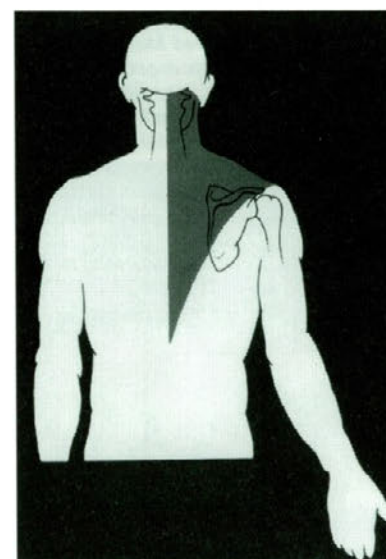
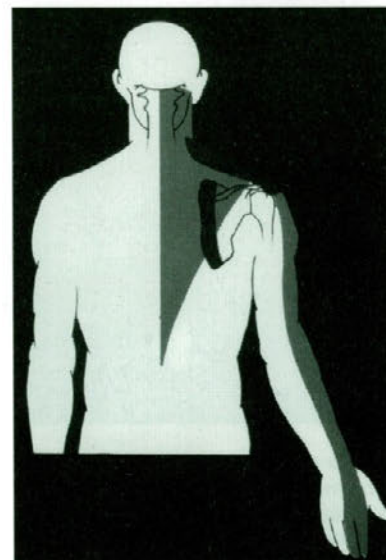
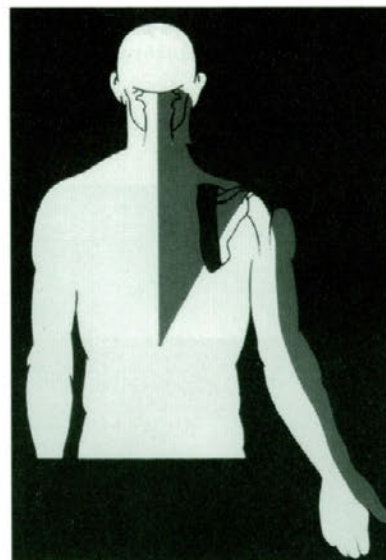
tudi ustrezno krepitev manjvrednih mišic. Degenerativnih sprememb ne moremo preprečiti, lahko pa vplivamo na faktorje, ki pospešujejo njihov razvoj. To so predvsem mehanski faktorji, ki povzročajo mikro izpahe posameznih sklepov in so eden glavnih razlogov za spremembe na hrustancu in medvretenčnih ploščicah. Naučiti se moramo izogibati naglih premikov glave ter vseh odklonov do skrajnih mej. Zelo blagodejno vpliva tudi **elektroterapija**, saj izboljšuje pretok, ima pa tudi protibolečinski učinek. Blaga toplota, zlasti vlažna, blaži bolečino. Intenzivnejše ogrevanje pa je prepovedano, saj lahko bolečino okrepi. Pogosto moramo iskati pomoč tudi v **farmacevtskih proizvodih**, kot so protivnetna in protibolečinska zdravila. Za lajšanje mišičnih krčev so dobrodošla tudi pomirila ter mišični relaksatorji. Pri izbiri in uporabi bodimo previdni, saj imajo zdravila številne neugodne stranske učinke.

Na koncu se moramo zavedati, da smo svojo hrbtenico ob rojstvu prinesli s sabo. Kakšno gensko informacijo smo podedovali, kako so nas polagali v zibel, kdaj pričeli nositi pokonci, kolikokrat nam je neumorna glavica kruto kinkala in visela kot ovenel zvonček, kako smo svojo hrbtenico obremenjavali v zgodnjem otroštvu, kolikokrat z glavo nesrečno zadeli ob steno ali padli na glavo - vse to so pomembni segmenti mozaične podobe naše hrbtenice: anatomske in funkcionalne. Žal tega mozaike ne moremo več popravljati.

Lahko pa izboljšamo svojo držo. Daljše monotono sedenje lahko koristno prekinemo z nekaj gibi, ki sprostijo krč mišic in pospešijo krvni pretok. Nabavimo si lahko ustrežnejši stol, ki bo nudil oporo tudi vratnim vretencem. Staro neustrezno blazino bomo zamenjali. Uporabljali bomo le obušarje z mehkim elastičnim podplatom, predvsem pa se bomo izogibali vseh nenadnih sunkovitih gibov glave ter omejili gibanje v skrajnih pozicijah. Pri rekreaciji bomo izbirali športe, ki niso eksplozivni, kjer lahko gibanje telesa in glave ustrezno kontroliramo. Če ne obladamo tehnike dihanja, bomo raje plavali hrbtno, saj moramo sicer pri prsnem plavanju vratno hrbtenico preveč ukriviti.

Še bolj bomo prisluhnili svojemu telesu in mu poskušali biti kar najboljši prijatelj. Morebitne poškodbe bomo skrbno preprečevali, z rednimi vajami pa bomo kar najbolj krepili hrbtenične mišice. Le tako bomo tudi v kasni starosti ohranili gibčnost in poskočnost, dobro gibljiva vratna hrbtenica pa nam bo omogočala kvalitetno življenje ter ustrezen kontakt s svetom okrog nas.

Janez Poles, dr. med. spec. interne med.

Mesta bolečin, omrtvičenosti ali slabše gibljivosti

Atletski klub Velenje praznuje
letos 30 let

Lani najuspešnejši doslej

Za dva velenjska športna kluba je letošnje leto jubilejno: Atletski klub Velenje praznuje 30 let, Nogometni klub Rudar pa 50. Delijo si pokrite in odprte prostore na obnovljenem mestnem stadionu in se med seboj dobro razumejo. Atletski klub Velenje je v jubilejno leto stopil z odličnimi rezultati pretekle sezone in z novim poletom za delo.

Marjan Hudej: "Poudarim naj, da je osnovni strateški cilj AK Velenje, da ima čim več članov, ki redno trenirajo in se na ta način učijo športnega življenja, ne glede na to, ali bodo v prihodnosti vrhunski atleti ali ne. Menimo, da smo vsakega mladega človeka s prihodom v naš klub pridobili za neko koristno dejavnost in ga - morda - odvzeli neki škodljivji, nevarni. Seveda pa se AK postavi na ogled tako glede organizacijskih sposobnosti in športnih dosežkov na tekmovanjih, to pa je tudi njegova dolžnost do vseh, ki ga finančno podpirajo."

"Tisti, ki vodijo podatke o rezultatih AK Velenje, pravijo, da je bila lanska sezona za naš klub najuspešnejša dosedaj," je povedal predsednik kluba Marjan Hudej. "Na državnih prvenstvih so naši atleti in atletinje osvojili kar 37 medalj, na pokalnih tekmovanjih 13 medalj in postavili 6 državnih rekordov.

Svojevrstno reklamo so naredili sebi in klubu s sodelovanjem na mednarodnih tekmovanjih, med katerimi je bilo največje svetovno atletsko prvenstvo v Atenah. Na njem sta sodelovala Jolanda Čeplak in Marko Štor. Rezultati, ki sta jih dosegla, niso bili tako odmevni, za velik uspeh štejemo že to, da sta na prvenstvu lahko nastopila."

Mnogo odmevnejši in pomembnejši rezultat je srebrna medalja Jolande Čeplak na 800 metrov, sama pa je osebno najbolj ponosna na nov državni rekord na tej razdalji, postavljen na mednarodnem mitingu v Grčiji. Uspešni so tudi mlajši atleti. Peter Poles je na evropskem mladinskem prvenstvu v Ljubljani za las zgrešil bronasto medaljo, odličen pa je bil tudi Matjaž Krajnc.

Za dobre rezultate se morajo ujeti talent atleta, njegovo vztrajno delo, vodenje dobrih trenerjev in celotne organizacije kluba, pa seveda odličnih pogojev za delo, ki jih velenjski atleti brez dvoma imajo.

"Za naše delo je bil narejen očiten napredek leta 1994 s posodobitvijo stadiona in naprav na njem," poudarja Marjan Hudej. "Ti pogoji in vsa odmevna prvenstva, ki smo jih v preteklosti organizirali, so pripeljali v klub tudi veliko mladih, ki že rutinirano trenirajo.

Računamo, da bomo z njimi lahko prebrodili krizo, ki se pojavi v klubu s prestopom mladincev v članske vrste. Če temu bo tako, lahko v naslednjih letih pričakujemo močno člansko selekcijo. Veliko let je minilo od takrat, ko so bili člani AK Velenje eni najmočnejših, celo v Jugoslaviji, pred letom pa smo imeli le dva ali tri člane."

Najmočnejše discipline velenjskih atletov so teki, na vprašanje, kaj je z drugimi panogami, pa Marjan Hudej odgovarja: "Velenje je na splošno znano, da ima dobre tekače in to vsako leto potrjujemo z udeležbami na krosih in drugih tekaških tekmovanjih v vseh starostnih skupinah.

Na stadionu pa imamo tudi dobre pogoje za trening drugih tehničnih disciplin, zato smo se kadrovsko okrepili. Iz Celja je prišel, sicer Velenjčan, trener Stanko Škoberne, Boris Šalamon trenira discipline na stezi. V prihodnjih letih naj bi enega ali dva atleta pripravili do te mere, da bi lahko kandidirala za uvrstitev v olimpijsko reprezentanco za Avstralijo."

Mladi ljudje trenirajo vsak dan, neumorno, ves njihov trud in napredek pa je ljubiteljem atletike, seveda, viden na tekmovanjih. V Velenju smo nekaj velikih atletskih tekmovanj pred leti že videli, radi pa bi jih še. Morda bo jubilejno leto AK Velenje postreglo s kakšnim?

"Mednarodni miting, ki smo ga nanovo vpeljali pred dvema letoma in je posvečen praznovanju dneva rudarjev, je uvrščen v mednarodne koledarje atletskih prireditev in računamo, da ga bomo pripravili vsako leto. Letos je predviden 20. junija, kar je ugoden termin tako za pridobitev kvalitetnih tekmovalcev kot za gledalce, saj je to še v času rednega pouka v šolah.

Sedaj tečejo še zadnje priprave za kandidaturu za evropsko prvenstvo v krosu, ki naj bi bilo konec leta 1999. To je zelo zahteven projekt in srčno si želimo, da bi organizacija tega prvenstva pripadla nam in kronala uspehe velenjskih tekačev na krosih. To tekmovanje bi hkrati testiralo progo za kros, ki bi bila s tem mednarodno priznana in bi z njo konkurirali na drugih podobnih tekmovanjih, ki so v svetu čedalje bolj popularna.

Sicer pa letos naše atlete čakajo najprej dvoranska prvenstva - nekaj naših atletov ima možnosti, da normo za evropsko dvoransko prvenstvo doseže," je sklenil Marjan Hudej.

Diana Janežič

S trdim delom do uspehov

Spomladanski del prvenstva je pred nogometaši

Nogometaši Rudarja so jesenski del prvenstva končali na 7. mestu, zbrali pa so 22 točk. S tem položajem niso bili zadovoljni ne igralci, ne vodstvo kluba in niti uprava. Ljubitelji nogometa so zato upravičeno pričakovali nekaj sprememb v klubu in zgodile so se.

Uprava se je odločila za zamenjavo trenerja: prekinila je pogodbo z dosedanjim trenerjem Milošem Šoškičem in na njegovo mesto z dveletno pogodbo 'postavila' domačina Draga Kostajnska. Igralski kader ostaja domala isti, klub pa na direktorskem mestu tudi ne vodi več Martin Štajner, in sicer zaradi prevzema nove delovne dolžnosti, ki ni združljiva z delom v klubu.

Nogometaši imajo te dni priprave - kar na domačem terenu, saj je vreme za ta letni čas ugodno, pogoji za treninge pa dobri. V sredo, 21. januarja, pa so bili na obisku v našem podjetju. Sprejela sta jih direktor dr. Franc Žerdin in tehnični direktor mag. Marjan Kolenc. Pred spustom v jamo in ogledom jame Pesje jim je direktor predstavil dejavnost podjetja in jim namenil nekaj priložnostnih besed. "Vsem v premogovniku veliko pomenijo dejavnosti, ki jih podjetje podpira izven osnovne dejavnosti: to sta predvsem kultura in

šport in med športi posebej nogomet," je med drugim dejal dr. Žerdin. "Ni nam vseeno, kako igrajo nogometna moštva v Šaleški dolini, najbolj pa, seveda, vse ekipe nogometnega kluba Rudar. To je posebej pomembno, ker nosite ime naše dejavnosti in s tem pomagate graditi naš ugled. V našem podjetju se trudimo ustvarjati in zadržati pozitiven ugled v ožjem in širšem okolju, v Sloveniji in v svetu. K promociji podjetja in našega dobrega imena pa nam lahko z dobro igro, odnosom do nogometa in s tekmovalnimi uspehi veliko pripomorete tudi vi." Na ogled jame je vodstvo podjetja nogometaše in funkcionarje kluba povabilo, da bi spoznali osnovno dejavnost podjetja, ki je njihov največji sponzor, pa tudi zato - je dejal direktor -, da bi spoznali, kako trdo je treba delati, da lahko s svojim delom živijo zaposleni v podjetju in tudi nogometaši Rudarja. "Upam," je dejal dr. Žerdin, "da bo vaš obisk v jami pozitivna motivacija za vaše delo v spomladanski sezoni prvenstva!"

Direktor je pozdravil in izrekel dobrodošlico tudi novemu trenerju Dragu Kostajnsku in mu zaželel veliko uspeha pri trenerskem delu. /dj/

Drago Kostajnske

Smučarski tečaji!

TRC Jezero

O zimi letos govorimo predvsem v smislu, da je ni. Tiste s snegom ni v dolini, v hribih pa je smučanje užitek kot vsako leto. Zato kar pogumno v smučarske tečaje, da boste do prihodnje zime, ko bo sneg tudi v dolini, dilce že obvladali.

Smučarska šola TRC Jezero - RTC Golte organizira v času zimskih šolskih počitnic od **23. do 27. februarja** smučarske tečaje za otroke in odrasle.

Cena petdnevnega tečaja, ki vključuje tedensko smučarsko vozovnico in topel obrok, je:

- za **otroke** od 7. do 14. let starosti **9.000 SIT** (brez topllega obroka 8.400 SIT);
- za **odrasle** **12.500 SIT** (brez topllega obroka 11.600 SIT).

Organiziran bo **prevoz** z avtobusom. Tečajniki se bodo odpeljali izpred Rdeče dvorane v Velenju vsako jutro ob **7.30** in se vračali iz Žekovca ob **16.30**.

Odrasli tečajniki oziroma starši otrok, ki niso člani sindikata Premogovnika Velenje, morajo za prevoz doplačati 1.000 SIT.

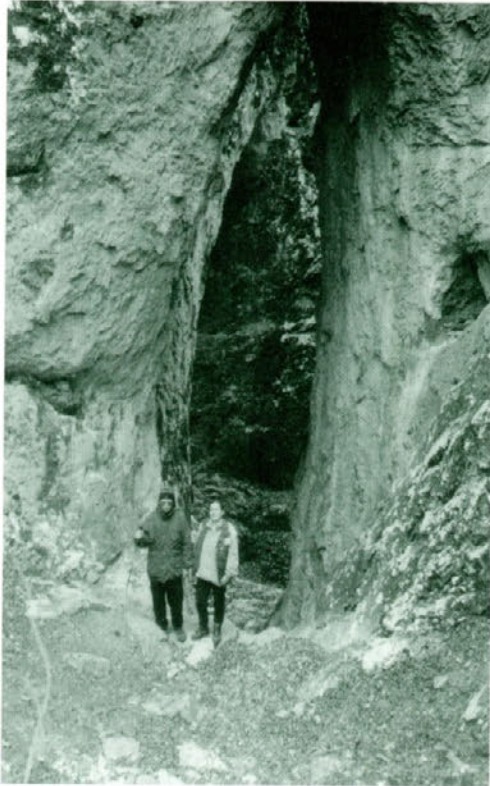
Vpis in plačilo smučarskih tečajev bosta v ponedeljek, **16. februarja 1998**, med **6. in 15. uro v Beli dvorani**.

Dodatne informacije dobite pri Jožetu Grubelniku v Beli dvorani osebno ali prek telefonskih števil 063-859-026 in 063-853-312, interno 18-20 ter GSM 041-647-889.

Dan kliče v naravo

Na Velunjo peč

Nazaj v planinski raj

V zadnjih dveh številkah Rudarja smo malo več pisali o planinski sekciji našega podjetja, sedaj pa smo se s predsednikom sekcije Huseinom Djuheričem dogovorili, da bomo o njih brali v vsaki številki glasila.

Člani sekcije želijo popularizirati svojo dejavnost, povabiti medse še koga, ki ga morda zadržijo pete in vleče lep dan v naravo, a ne ve, kam in s kom.

Kadarkoli si boste zaželeli, se jim lahko pridružite - kam jo vsakič mahajo, lahko razberete iz seznama izletov za leto 1998 (objavili smo ga v Rudarju 9/97), pred vsakim izletom pa po podjetju tudi razobesijo plakate.

Če pa radi hodite sami ali s svojo družbo, družino, vas bodo člani planinske sekcije v vsaki številki Rudarja povabili na izlet v bližnjo okolico Velenja. Veliko je skritih koticov, ki jih ne poznamo ali ne poznamo poti do njih.

Prijetno branje in veliko užitev na poteh! Uredništvo

Zbrali smo se pri stari gostilni pri Kavčiču v Šaleku, nekoč samostojni vasi, sedaj pa obdani z velikimi stanovanjskimi objekti. Samo na vzhodu je še ostala takšna, kot je bila nekoč. Prav tja smo se namenili, po novih stopnicah, izdelanih iz železniških pragov, po markacijah Šaleške poti, na Šaleški grad, ki še vedno straži na začetku doline, tako kot že od 13. stoletja dalje. Vzpon je sicer še kar strm, vendar pa je kratek – ravno prav za segrevanje telesa. Ruševine gradu so zadnja leta vzorno sanirali (ruševine obstajajo od leta 1770, ko je grad pogorel in so ga opustili). Mi smo nadaljevali pot po grebenu (markacije so pogoste) do ostankov gradu Ekenštajn. Grad Ekenštajn je za mnoge Velenjčane neznan. Prvič je bil omenjan v začetku 14. stoletja. S Šaleškim gradom ni imel nikakršne povezave. Prvotni lastniki so bili Ekenštajnski vitezi. Kasnejši lastniki, izmenjalo se jih je kar nekaj, so zgradili tudi

graščino Gorica (Gustav Šilih jo lepo opisuje v romanu Beli dvor). Grad je bil precej velik (okoli 2500 m²) in je bil zgrajen v gotskem stilu. Grajsko jedro je bilo na zahodni strani in je bilo ločeno od ostalega dela z globokim jarkom, ki je še danes malo viden. Opuščen je bil verjetno konec 17. stoletja (vir prof. Ivan Stopar). Danes je ohranjenih samo še nekaj zidov med drevesi.

Sprehodili smo se po ruševinah in nadaljevali do vrha smučišča, kjer smo prišli na asfaltno cesto, ki pelje proti Lipju. Po cesti smo hodili mimo kmetij, dokler cesta ne zavije v gozd. Mi smo zavili na levo, na kolovoz, tik pred začetkom gozda, pri plinskem stebru 752. Markacije kažejo sicer naprej po asfaltu, do Gonžarja. Po dobrih 100 m makadama smo zavili desno v gozd (prvi odcep). Nadaljevali smo naprej po cesti. Na desni strani nas je pozdravila velika kovinska cisterna, katero je bogveda kdo in kdaj odložil tu, da onesnažuje okolico.

Pogled nam je zaplaval na zahod, proti Mozirskim planinam, Smrekovcu, doli v dolini pa po obronkih Velenja. Nadaljevali smo po kolovozu v gozd, pod nami je bila kmetija Zabukovnik, kjer smo na prvem odcepu zavili desno - na bukvi je markacija in napis: Vilynja peč - navzgor proti Trneko-

vem hribu (692 m). Vendar nismo šli na vrh, ampak smo pri kamnu, kjer je nekdo napisal: 'VRH in V. P.', zavili levo. Odprl se je razgled na Vegradov kamnolom, Trebeliško in Vemont. Po lepi stezi rahlo navzdol smo prečkali kar precejšno strmino.

Hodili smo skozi gosto grmovje, med visokimi smrekami. Opazili smo celo nekaj markacij, ki so nas vodile vedno v desno smer. Na levi strani smo videli globoko sotesko in zaslišali šumenje vode. Pred nami je bila redka naravna znamenitost, **Velunja peč**, naravni most, ki je uvrščen med 240 naravnimi znamenitostmi Slovenije na 80. mesto (Enciklopedija Slovenije). Ta naravni most ali okno pozna prav malo Velenjčanov, čeprav kar sam kliče po turistični afirmaciji. Nekoč je bila Velunja peč ograjena in primerna za ogled vsakomur. Danes je ograja porušena in pri ogledu z vrha moramo biti zelo previdni. Mi smo se po strmini spustili do struge, kjer sta pogled in občutek resnično čudovita, kot da bi se vrnili v daljnjo preteklost. Pred nami je stala mogočna skala, poražena, preluknjana in mali potoček se je bučno pretakal skozi njo. Za nekaj trenutkov smo onemeli pred tem čudesom narave.

Po ogledu smo nadaljevali pot po dolini navzgor, čeprav bi se lahko tudi vrnili po isti poti. Do Velunje peči smo hodili slabo uro. V dolini pod Trnekovim hribom, malo nad mostom, je čudovita jasa, kjer lovci skrbijo za srnjad (če nismo preveč opazni in glasni, lahko tudi mi opazimo kakšno srno). Steza nas je vodila venomer rahlo navzgor na sedlo do križišča več cest. Na smreki smo opazili markacijo Šaleške poti proti Gonžarju ali Radojču. Mi smo se odločili za vrnitev v Šalek.

Pri Kavčiču smo pogledali na uro: za celotno pot z ogledom smo potrebovali samo **2 uri in četrť**. Pot je slabo obljudena, potrebna bi bila označitve. Resnično pa je vredna ogleda in znoja. Pa tako blizu Velenja je . . .

Franc Maršnjak

V planinski sekciji podjetja že sprejemajo prijave za izlet v Grčijo oziroma na Olimp, ki je načrtovan konec avgusta letos. Če vas ta izlet zanima, pokličite Marjano Borovnik, interni telefon 13-51. Število potnikov je omejeno.

Štefanov pohod

Da si tudi planinci popestrimo praznike, se vsako leto 26. decembra, na Štefanovo odpravimo na zdaj že tradicionalen Štefanov pohod čez Paški Kozjak. Naj poudarim, da so pot zakoličili Primož, Teja in Slavko. Letos smo se odpravili že šestič. Zbralo se nas je kar 39; vsakič nas je več.

Ob 8. uri zjutraj nas je na pot pospremlilo sivo, zimsko jutro, kar pa naše dobre volje ni kvarilo. Takoj od začetka je pot strma, speljana v ključih skozi gozd do prvega hriba Pečovnika. Za sabo smo pustili naselje Dolič. Na vrhu smo si oddahnil, se slikali na istem mestu kot vsako leto, nato pa se stopili do priljubljene točke: gostišča na Hribčku. Vroč čaj in malica sta bila spodbuda za nadaljevanje.

Pred nami se je mogočno dvigal Špik, nad katerim so bili sivi dežni oblaki. Za trenutek smo se zbal, da nas bo dež dodobra

namočil, pa sta naša dobra volja in veselje premagala in pregnala sivino neba. Na vrhu Paškega Kozjaka smo najprej obiskali grob našega planinca, smrtno ponesrečenega Bogataja. Nato pa naprej proti planinski koči na vrhu. Tam so nas dobro pogostili s kolinami. Ker se nam vsako leto pridružijo novi člani, je bilo treba zanje opraviti krst. Letos so bili krščeni štirje.

Po dobrem počitku smo se odpravili navzdol. Obiskali smo dom Bogatajevih, kjer so nas prijazno sprejeli. Čas pa je hitel in morali smo v Pako, kjer nas je čakal avtobus, ki nas je popeljal domov. Z dobro voljo in upanjem, da se nam drugo leto pridruži še več planincev, smo se tako v svojem slogu poslovili od starega leta.

Husein Djuherić

Članarina za leto 1998

Od leta 1993 velja Pravilnik o izkaznici člana PD in vrstah članarine v planinski organizaciji.

- A redni član je vsak posameznik, ki plača A članarino,
- B redni član je vsak posameznik, ki plača B članarino,
- redni člani so lahko mladi do 18. leta starosti in redni študentje.

Vrsto članstva pridobi posameznik, če izpolnjuje zgoraj navedene pogoje in za tekoče leto poravna ustrezno članarino.

Vsi člani (A, B in C) imajo poleg s Statutom PZS in pravili društva določenih pravic še naslednje materialne ugodnosti: popuste v planinskih kočah, kot jih določa Pravilnik o upravljanju planinskih postojank, nezgodno zavarovanje za primer smrti ali invalidnosti, A člani še dodatne popuste.

Po sklepu Upravnega odbora PD Velenje je članarina za leto 1998 naslednja:

- A član 4.000,00 SIT,
- B član 1.200,00 SIT,
- osnovnošolci 400,00 SIT, srednješolci 600,00 SIT

Članarino za leto 1998 lahko poravnate pri Marjani Borovnik v kandrovski službi, soba št. 16 v upravni stavbi v Prelogah.

S kolesi čez Južno Ameriko

V ponedeljek, 19. januarja, so z dunajskega letališča proti Južni Ameriki odleteli štirje člani Šaleškega rafting kluba: Robi Kožar, Miran Beškovnik, Matjaž Kovač (ti trije so tudi naši sodelavci) in Matjaž Tratnik. Po pristanku v Santiagu de Chile, glavnem mestu Čila, jih je čakalo mnogo bolj naporno potovanje: z zahodne na vzhodno stran tega kontinenta na lastni pogon, s kolesi.

Fantje zdaj kolesarijo že štirinajst dni. Pravzaprav sta na kolesu dva - Robi Kožar in Matjaž Kovač -, naloga drugih dveh popotnikov, ki sta na poti z avtomobilom, pa je ogled rek na področju Andov. V Čilu bo namreč prihodnje leto svetovno prvenstvo v raftingu in Slovenci smo v tej panogi na svetu nepremagljivi.

Vsi štirje pa bodo tako ali drugače prečkali najvišje južnoameriško gorovje Ande (na okoli 3.500 metrih nadmorske višine na prelazu pod najvišjo goro Aconcagua - 6956 m) in se srečali v Mendozi, kjer bodo obiskali slovenske izseljence. Pot naj bi po 1.700 kilometrih končali v prestolnici Argentine Buenos Airesu, domov pa naj bi se vrnili 22. februarja.

Kaj vse bodo vmes videli, doživeli, posneli in zabeležili, boste lahko prebrali v eni od naslednjih števil Rudarja, ko bodo popot-

niki že doma. Takšna pot, seveda, ni poceni - fantje so izračunali, da bo vsakega stala kakšnih 3.000 DEM - in zato so za pomoč prosili sponzorje. Pomagali so jim: Premogovnik Velenje, HTZ, SPESS, TRC Jezero, Esotech, Gama - Heineken, Fotozoom, Foto Tekauc in Promel. /dj/

Od leve: Robi Kožar, Miran Beškovnik, Matjaž Kovač in Matjaž Tratnik

*Prednovoletno praznovanje
v Beli dvorani*

To moramo še kdaj ponoviti!

Naše skupno slovo od delovnega leta je bilo v letu 1997 drugo po vrsti. Prvo - 24. decembra 1996 - je v Beli dvorani doživelo ognjeni krst in bilo bogata izkušnja; vse, kar ni bilo v redu, je bilo lani izboljšano. Predvsem pa dodan bogat glasbeni program, ki so ga odlično organizirali in izvedli domala samo naši sodelavci.

23 harmonikarjev je presenetilo nas in tudi sebe.

Za ta letni čas skoraj idealne vozne in "parkirne" razmere so omogočile parkiranje pri čolnarni (kar je bilo predlani nemogoče), vendar ostaja dejstvo, da stotine avtomobilov in še kakšen avtobus naredijo gnečo, zastoje. Morda pa bi vozniki lahko tudi malo bolj upoštevali usmerjanja varnostnikov in ne poskušali za vsako ceno parkirati ob glavni cesti.

Zastoji so torej tudi tokrat bili, zato se je Bela dvorana okoli 10. ure le počasi polnila. A nastajala so vesela omizja sodelavcev, vrsta za hrano in pijačo se je daljšala. Vsi smo se razveselili ugodne cene piva, ki je prejšnje leto povzročala veliko negodovanja in četudi je nenadoma za nekaj trenutkov zmanjkalo klobas (kako ne, saj je tudi Gostov kombi padel v prometno gnečo), smo se vsi lepo najedli in odžejali.

Ampak, lani v Belo dvorano nismo prišli le jesti in piti, temveč tudi malo radovedni. Tiste, ki so bili prvič, so morda tokrat privabila zagotovila sodelavcev, da je bilo leta 1996 zanimivo zaključiti zadnji delovni dan v letu v tako velikem krogu sodelavcev. Tisti, ki so bili drugič, pa so upravičeno

pričakovali nekaj drugačnega, boljšega, pestrega. In pričakali.

Dedka Mraza, čestitke direktorja in tehničnega direktorja podjetja, skupno zdravico za "kol'kor kapljic, tol'ko let", pa dobro uro narodno-zabavne glasbe, ki je bila še bolj zanimiva, saj smo poznali njene izvajalce.

Med člani Šaleškega odmeva sta zaigrala Aleksander Ostič iz jame Škale in Marko Videmšek iz ERICa. Pri Podkrajskih fantih igrajo naši sodelavci Janez Meh, Bojan Rožič, Ivan Borovnik in Franjo Jurovič, citrarka Urška Vedenik pa je hči naše sodelavke. V Triu Grobelnik igra Rajko Grobelnik iz jamomerstva, solista na frajtonarici Uroš Točaj in Matej Jus pa sta sinova naših sodelavcev.

23 harmonikarjev je presenetilo nas in tudi sebe. Bučen aplavz, ki jih je spremljal na oder in z njega, je povedal vse. Bili so nam všeč, aplavz pa je veljal tudi njihovemu pogumu in spretnosti, da so se v zelo kratkem času dobrega meseca dni naučili pet skladb zaigrati skupaj.

Zaigrali so nam: Ivan Muhič, Vincenc Jagrič, Miran Plaznik, Simon Legnar, Boris Lesjak, Rudi Lemež, Silvo Ivanek, Rado Berlak, Jože Dren, Marjan Dren, Stane Cevzar, Peter Postružin, Damjan Blažič, Robert Blažič, Karel Zlatar, Jože Pristovšek, Ivan Obšteter, Rafko Goršek, Marjan Jus, Bojan Lajlar, Erik Hribernik, Damjan Lemež in Anton Jakob.

Čestitke organizatorjem in čestitke nastopajočim. Izrekamo jih tudi v imenu nekaj naših sodelavcev, ki smo jih v anketi za razglasno postajo povprašali za mnenje. Vsi so bili zadovoljni, navdušeni. Lepo je slišati govornice iz zanesljivih virov, da krstni nastop zbora harmonikarjev v Beli dvorani 24. decembra lani ni bil zadnji. Težko pričakujemo naslednjega!

Diana Janežič

Razpis
za dodelitev najemnih stanovanj in stanovanj za zamenjavo

Premogovnik Velenje zbira prošnje za dodeljevanje najemniških stanovanj v skladu s sprejetim pravilnikom za leto 1998. Prošnje lahko dobite pri svojih obratnih tehnikih ali v podjetju Habit, d.o.o., Kersnikova 11, Velenje in jih izpolnjene oddate prav tako svojim obratnim tehnikom ali v podjetje Habit do vključno 15. februarja 1998.

- Prošnje za dodelitev stanovanja oddajte samo novi prosilci. Stari prosilci vložite samo spremembe (prispevek za stanovanje, velikost družine...).
- Prošnje oddajte posebej za dodelitev in posebej za zamenjavo stanovanja.
- Prošnje, ki bodo priskele po 15. februarju, ne bomo upoštevali.
- Po pravilniku bo narejena enotna prioritarna lista za Premogovnik Velenje.
- Pravilnik velja tudi za delavce hčerskih podjetij Premogovnika Velenje.
- Prošnje mora izpolniti prosilec sam.

Obvestilo!

Vse, ki potrebujete

ČRNA DRVA,

obveščamo,
da s 1. februarjem

začenjamo z vpisom za njihov nakup. Vpišete se lahko v pisarni evidence dopustov pri gospodu Dragu Kremžarju vsak delovni dan dopoldne.

Zahvala

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi skrbnega in dobrega moža in atija

Jožija Skutnika, mlajšega

iz Ložnice pri Velenju 7 se iskreno zahvaljujemo kolektivu premogovnika, obratu Praktično izobraževanje, praktični pouk, sindikatu podjetja, gospodoma Dragu Semetu in Vinku Čuježu ter vsem Jožijevim sodelavcem za nesebično pomoč, izražena ustna in pisna sožalja, darovano cvetje, sveče in denarno pomoč ter številno spremstvo ob Jožijevem prenanem slovesu.

Iskrena hvala vsem!

Žena Olga z Gregorjem in Barbaro

Zahvala

Ob nenadni izgubi dragega moža in očeta

Frančiška Kompana

se iskreno zahvaljujemo kolektivu Premogovnika Velenje, sindikalni podružnici obrata Jama Škale ter sodelavcem za darovano cvetje, izrečena sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

žena Rozalija, sinovi Vladimir, Anton in Klemen z družinami

Mali oglas

Prodam ali zamenjam trisobno stanovanje in garažo na Stantetovi 7 v Velenju ter vikend na Paškem Kozjaku za manjšo stanovanjsko hišo.

Informacije po telefonu: 063-852-056 in 0609-639-350

Zahvala

Zahvaljujem se za izraze sožalja in cvetje ob smrti mojega očeta

Marjana Čmaka

kolektivu Premogovnika, sindikatu podjetja ter sodelavkam v pralnicah NOP in Škale.

hčerka Sonja Postrpinjek z družino

Zahvaljujem se

sindikatu SPESS in kolektivu podjetja za denarno podporo ob izgubi premoženja v požaru. Hvala tudi podjetju Habit za ureditev začasnega prebivališča.

Ferid Šaldić z ženo

Celje - skladišče
D-Per
65/1998

5000005764,1

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

